

MELAND KOMMUNE

Økonomiplan 2017 - 2020

Vedtak i kommunestyret xx.xx.2016, sak xx/2016

Innhald

1	Innleiande kommentarar	3
2	Utvikling i folketal og prognose for økonomiplanperioden	4
2.1	Prognose for folketalsutviklinga 2017 - 2020	4
2.2	Aldersfordeling og demografi.....	4
3	Kommuneproposisjonen 2017	6
3.1	Realvekst i 2017	6
3.2	Pensjon.....	6
3.3	Skjønstilskot	7
3.4	Reduksjon basistilskot ved samanslåing.....	7
3.5	Veksttilskot.....	7
3.6	Frivilligsentralar.....	7
3.7	Auka rus-satsing	7
3.8	Nytt inntektssystem for kommunane.....	8
3.9	Kostnadsnøkklane	9
3.10	Vidareføring av noverande inntektssystem.....	9
4	Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune	9
5	Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2014 og 2015	10
5.1	Inntektsnivå.....	10
5.2	Administrasjon 2015	11
5.3	Skule.....	11
5.4	Barnehage	12
5.5	Pleie og omsorg.....	13
5.6	Helse	14
5.7	Utvikling i kostnader for tenesteområda 2014 - 2016.....	14
6	Inntekts- og utgiftsrammer i økonomiplanperioden	16
6.1	Prognosemodell skatt og rammetilskot.....	16
6.2	Renter, avdrag og utvikling i langsiktig gjeld	17
6.3	Inntekts- og utgiftsrammer	19
6.4	Rådmannen sitt framlegg til prioritering av nye tiltak.....	20
7	Kommentarar frå tenesteområda til prioriteringar, og til framtidige utfordringar	21
7.1	Stabar, administrative støttefunksjonar og større interkommunale samarbeid	21
7.2	Barnehagedrift	22
7.2.1	Tilskot til private barnehagar.....	22
7.2.2	Kommunal barnehagedrift	23
7.2.3	Driftstiltak barnehage – private og kommunal drift	24
7.3	Skulane i Meland	24
7.3.1	Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden	24
7.3.2	Felles ressursfordelingsmodell for grunnskulen i Meland	26
7.3.3	Grasdal skule	27
7.3.4	Meland Ungdomsskule	27
7.3.5	Sagstad skule.....	28
7.3.6	Rossland skule	28
7.3.7	Vestbygd skule.....	28
7.4	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan Helse	29
7.5	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan NAV	31
7.6	Kommentarar til tiltak og prioriteringar innan Barnevern.....	32
7.7	Tiltak og prioritering innan pleie- og omsorg	33
7.7.1	Meland Sjukeheim.....	33
7.7.2	Heimetenesta	34
7.8	Tiltak og prioritering innan kultur	36
7.9	Plan, utvikling og kommunalteknikk.....	37
7.9.1	Organisering.....	37
7.9.2	Utfordringar ved Plan, utbygging og kommunalteknikk	37
7.9.3	Innspel til økonomiplan 2017 – 2020.....	38

7.10	Kyrkja	39
8	Investeringar	41
8.1	Ordinære investeringar der renter og avdrag må dekkjast over drift.....	41
8.1.1	IKT	42
8.1.2	Teknisk	42
8.1.3	Kyrkja.....	43
8.1.4	Skular og barnehage.....	43
8.1.5	Helse, sosial og omsorg	44
8.1.6	Kultur/næring.....	45
8.1.7	Andre bygg	45
8.2	Kommentarar til investering i sjølvkostprosjekt – Vassverk og Avlaup	46
8.2.1	Vatn	46
8.2.2	Avlaup	48
8.3	Oppsummering investeringar.....	50

1 Innleiande kommentarar

Utviklinga for Meland kommune ser ut til å fortsette som han har gjort dei siste åra, men høg folkevekst og stort tempo i bustadbygginga. Dermed er det behov for stadig utvikling og utviding av det kommunale tenestetilbodet. Vi er i gong med store utvidingsprosjekt på Grasdalen og Sagstad skular, vi planlegg bygging av ny stor kommunal barnehage, vi har behov for å auke tale på kommunale bustader, og vi skal investere betydeleg summar innan vatn og avløp dei kommande åra.

Kommunestyret har gjort vedtak om samanslåing med Radøy og Lindås kommunar, og arbeidet med å planlegge og iverksette denne samanslåinga vil prege arbeidet både politisk og administrativt i økonomiplanperioden. Vi legg i det etterfølgjande fram ein økonomiplan som inkluderer tal for 2020, vel vitande om at vi dette året ikkje lenger er eigen kommune. Tala for 2020 er såleis berre ein illustrasjon på kva økonomiske rammer vi ville hatt til eigen drift dersom vi fortsatt skulle vere eigen kommune.

Økonomiplanarbeidet denne våren vart ekstra utfordrande fordi regjeringa i kommuneproposisjonen presenterer omlegging av inntektssystemet på fleire område, og det er vanskeleg for oss å berekne alle konsekvensane av omlegginga før statsbudsjettet for 2017 vert lagt fram i byrjinga på oktober.

Som peika på i kapittel 6 har vi og store utfordringar med å snu trenden med relativt stor auke i aktivitetsnivå og utgiftsnivå i tenesteytinga medan veksten i inntekter har vore mindre dei siste åra og vert låg også i 2017. Vi legg difor fram ein økonomiplan som ikkje konkluderer med kor vi skal finne innsparingar i 2017 på minimum kr 2,7 mill. Vi konkluderer med at vi må vente med dei endelege prioriteringar til vi har eit ferdig framlegg til budsjettet for 2017.

2 Utvikling i folketal og prognose for økonomiplanperioden

2.1 Prognose for folketalsutviklinga 2017 - 2020

Utvikling i folketal og den demografiske utviklinga er eit viktig kriterium for å berekne den forventa økonomiske utviklinga for kommunen. Folketalsutviklinga framover vil avhenge av ei rekke forhold. Slike kan vere:

- Bustadutviklinga og tilgangen på attraktive bustader i kommunen.
- Sysselsetjing og tilgang på arbeidsplassar i pendlaravstand.
- Den generelle økonomiske utviklinga.
- Kommunen sitt omdømme og korleis oppfatninga av det kommunale tenestetilbodet er.
- Nasjonale utviklingstrekk, som til dømes tilflyttinga til dei store byregionane.
- Utvikling innan samferdsle.

Berekning av skatt og rammetilskot (dei såkalla frie inntektene til kommunen) tek utgangspunkt i folketallet 1. januar i budsjettåret, medan den såkalla utgiftsutjamninga er basert på folketal og ein del andre statistiske paramenter 1. juli i året før budsjettåret. Vi bruker KS sin prognosemodell for å rekne ut forventa frie inntekter i økonomiplanperioden.

Statistisk sentralbyrå sendte ut oppdaterte befolkningsprognoser for perioden 2016-2100 den 21. juni 2016, og vi bruker desse som grunnlag for inntektsberekningane. Prognosane er laga både på nasjonalt og regionalt nivå. SSB har og detaljerte framskrivingar på kommunenivå fordelt på alder. SSB ventar nasjonal folkevekst på i underkant av 1,1% i året til og med 2018, medan veksten i 2019 og 2020 er venta å verte på henholdsvis 0,95% og 0,90%. For Meland kommune reknar SSB med ein vekst i 2017 på 2,9%, 2,8% i 2018 og 2,5% i 2019. Den vedtekne kommuneplanen legg og til grunn ein årleg vekst i folketallet på 2,6% per år, og SSB sin prognose viser altså litt høgare vekst enn dette dei første åra. Følgjande tabell viser utvikling i folketal dei siste 5 åra og forventa utvikling i økonomiplanperioden:

Folketalsutvikling Meland kommune 2011 - 2020

Faktiske tal til og med 01.01.2016, prognose for 01.07.2016

Alle	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
01.01. i året	6 824	7 036	7 347	7 544	7 736	7 812	8 038	8 273	8 503	8 717
Endring i året	212	311	197	192	76	226	235	230	214	
Endr. i året %	3,1 %	4,4 %	2,7 %	2,5 %	1,0 %	2,9 %	2,9 %	2,8 %	2,5 %	
01.07 i året	6 927	7 220	7 477	7 667	7 789	7 926	8 157	8 389	8 611	
Endring frå året før	252	293	257	190	122	137	231	232	222	
Endr. i frå året før	3,8 %	4,2 %	3,6 %	2,5 %	1,6 %	1,8 %	2,9 %	2,8 %	2,6 %	

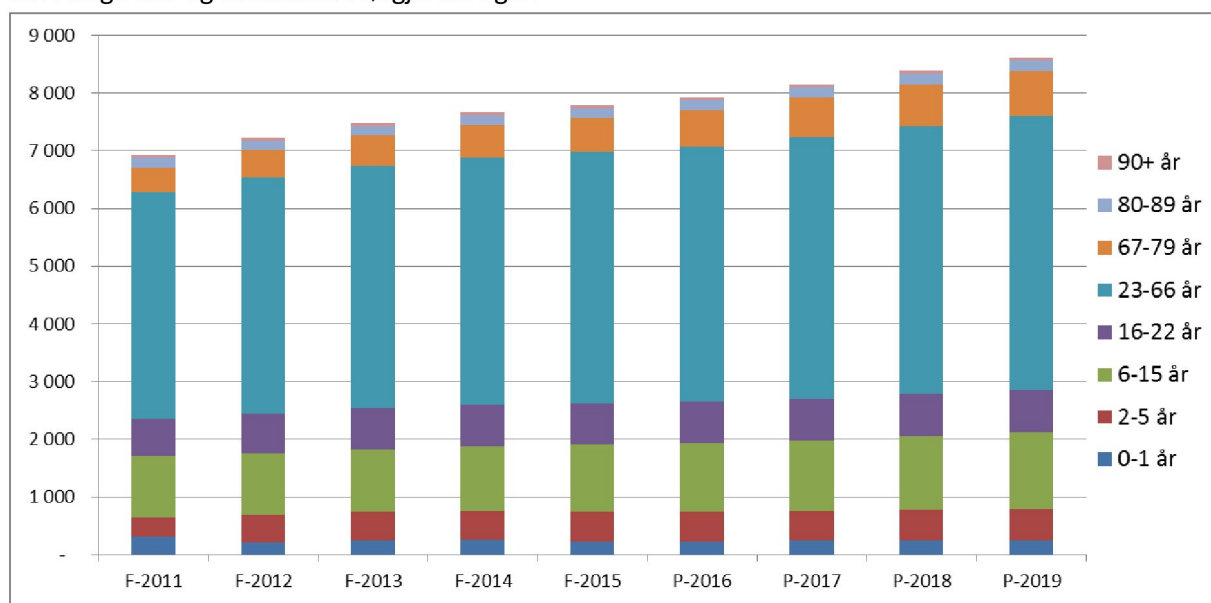
Frå 1. januar 2015 til 1. januar 2016 auka folketallet med 76 personar eller 1,0%. Dette er ein betydeleg lågare vekst enn tidlegare år. I 2014 var veksten på 2,5%, og dei 5 siste åra (2011-2015) er gjennomsnittleg folkevekst på 2,9%, som er den femte høgaste veksten hjå alle kommunar i Norge i denne perioden.

2.2 Aldersfordeling og demografi

Med nokre små justeringar er SSB sin prognose for den demografisk fordelinga av folketallet brukt i økonomiplanen. Følgjande utvikling per aldersklasse er lagt til grunn:

Alder	Faktiske tall 1. juli					Prognose 1. juli			
	F-2011	F-2012	F-2013	F-2014	F-2015	P-2016	P-2017	P-2018	P-2019
0-1 år	310	217	252	258	227	234	240	246	254
2-5 år	337	476	491	499	524	510	523	536	549
6-15 år	1 052	1 065	1 076	1 120	1 156	1 183	1 225	1 274	1 322
16-22 år	669	693	733	725	717	717	721	729	739
23-66 år	3 908	4 086	4 197	4 279	4 350	4 426	4 536	4 641	4 731
67-79 år	436	472	517	564	595	631	677	722	771
80-89 år	172	165	167	175	172	176	184	189	193
90+ år	43	46	44	47	48	50	51	52	52
Sum	6 927	7 220	7 477	7 667	7 789	7 927	8 157	8 389	8 611

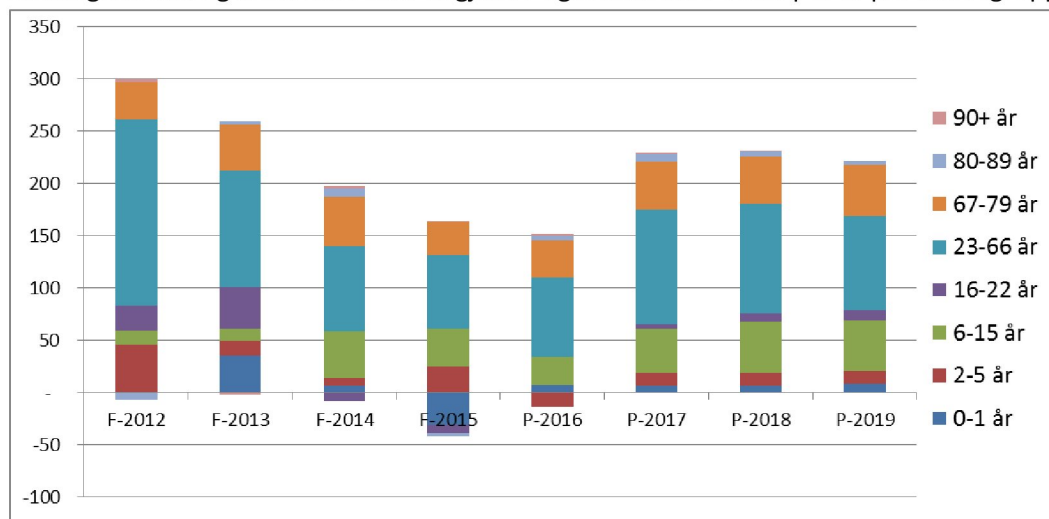
Utviklinga kan og beskrivast i følgjande figur:

Endringane frå året før er spesifisert i tabellen under:

Alder	Faktiske tal 1. juli				Prognose 1. juli			
	F-2012	F-2013	F-2014	F-2015	P-2016	P-2017	P-2018	P-2019
0-1 år		35	6	-31	7	6	6	8
2-5 år	46	15	8	25	-14	13	13	13
6-15 år	13	11	44	36	27	42	49	48
16-22 år	24	40	-8	-8	-	4	8	10
23-66 år	178	111	82	71	76	110	105	90
67-79 år	36	45	47	31	36	46	45	49
80-89 år	-7	2	8	-3	4	8	5	4
90+ år	3	-2	3	1	2	1	1	-
Sum	293	257	190	122	138	230	232	222
0-1 år	0,0 %	16,1 %	2,4 %	-12,0 %	3,1 %	2,6 %	2,5 %	3,3 %
2-5 år	13,6 %	3,2 %	1,6 %	5,0 %	-2,7 %	2,5 %	2,5 %	2,4 %
6-15 år	1,2 %	1,0 %	4,1 %	3,2 %	2,3 %	3,6 %	4,0 %	3,8 %
16-22 år	3,6 %	5,8 %	-1,1 %	-1,1 %	0,0 %	0,6 %	1,1 %	1,4 %
23-66 år	4,6 %	2,7 %	2,0 %	1,7 %	1,7 %	2,5 %	2,3 %	1,9 %
67-79 år	8,3 %	9,5 %	9,1 %	5,5 %	6,1 %	7,3 %	6,6 %	6,8 %
80-89 år	-4,1 %	1,2 %	4,8 %	-1,7 %	2,3 %	4,5 %	2,7 %	2,1 %
90+ år	7,0 %	-4,3 %	6,8 %	2,1 %	4,2 %	2,0 %	2,0 %	0,0 %
Sum	4,2 %	3,6 %	2,5 %	1,6 %	1,8 %	2,9 %	2,8 %	2,6 %

Endringane kan og beskrivast med følgjande figur som viser vekst per år per aldersgruppe:

3 Kommuneproposisjonen 2017

3.1 Realvekst i 2017

Regjeringa reknar med ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane på mellom kr 3,45 mrd. og 3,7 mrd. frå 2016 til 2017. Veksten er rekna frå inntektsnivået for 2016 som er lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Auken er ein realauke slik at priskompensasjon frå 2016 til 2017 vil kome som eit tillegg. Prisindikatoren som blir nytta til priskompensasjon, får vi i statsbudsjettet til hausten. Statsbudsjettet har ei målsetjing om at skatteinntektene skal utgjere om lag 40 prosent av kommunane sine samla inntekter. Auken i dei frie inntektene frå 2016 til 2017 skal dekkja auka ressursinnsats i kommunane til:

1. Auka utgifter som følgje av befolkningsutviklinga, både med omsyn til folkevekst og alderssamansetjing (om lag kr 2,0 mrd.).
2. Pensjon. Om lag kr 0,7 mrd. (kr 0,85 mrd. for heile kommuneforvaltninga) utover det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene.
3. Auka satsing innan rusområdet kr 300 mill.

3.2 Pensjon

Det har de siste åra vore ein sterk vekst i pensjonspremiane som kommunane betaler inn til pensjonsordningane. Dette må sjåast i samheng med høg lønsvekst, lågt rentenivå og behov for å styrke soliditeten i pensjonsordningane. Veksten i dei regnskapsmessige pensjonskostnadane har vore jamn, men likevel noko lågare enn veksten i premiane, og vi får dermed auke i premieavvika. Moderat lønsvekst i 2016 vil gje lågare pensjonspremier i 2016 enn tidlegare år.

Dei siste åra har departementet stramma inn på føresetnadane for berekning av dei rekneskapsmessige pensjonskostnadane, og i kommuneproposisjonen signaliserer dei at dei vil gjere dette også i 2017 som følgje av eit vedvarande lågt rentenivå. Parameteren for berekning av avkastning på pensjonsmidlane vil verte redusert med 0,1 prosentpoeng frå 2016 til 2017. Som konsekvens ventar ein ei auke i pensjonskostnadane med om lag kr 500 mill. I tillegg vil amortiseringskostnadane auke i 2017 som følgje av anslått premieavvik i 2016, med ein effekt i 2017 anslått til om lag kr 350 mill., slik at sum auke i pensjonskostnadar vil vere kring kr 850 mill. Dette vil komme i tillegg til det som vert dekkja inn av den kommunale deflatoren til dekking av løns- og prisvekst.

Kva dette vil medføre for Meland kommune er det svært vanskeleg å seie noko eksakt om, men ei forsiktig berekning basert på folketal viser ei kostnadsauke på kr 1,3 mill. Omlegging av pensjonsberekninga av uføre vil føre til at pensjonskostnadane i 2016 og framover skal verte lågare, og vi estimerer dette til å utgjere ca. kr 0,5 mill. for 2017. Netto kalkulert effekt knytt til pensjon for Meland kommune frå 2016 til 2017 er såleis ein kostnadsauke på kr 0,8 mill.

3.3 Skjønstilskot

Ramma for skjønstilskot for landet totalt blir i 2017 på kr 1.191 mill. Dette er ein reduksjon på kr 100 mill. frå 2016. Det er vanskeleg å anslå kva vi kan rekne med å få i skjønstilskot framover. Det skjer store endringar i inntektssystemet, og fylkesmannen vil kanskje måtte foreta ei stor omlegging av fordelinga av desse midlane framover. For 2016 fekk kommunen kr 3,9 mill., og vi legg til grunn ein reduksjon til kr 3,5 mill. per år i økonomiplanperioden frå 2017. Endeleg fordeling til kommunane i Hordaland kjem etter at statsbudsjettet er lagt fram.

3.4 Reduksjon basistilskot ved samanslåing

Kr 300 mill. blir sett av til kompensasjon for kommunar som har gjort vedtak om kommunesamanslåing, og som får redusert basistilskot i perioden 2017 - 2019. Modell og omfang for kompensasjonsordninga blir lagt fram i statsbudsjettet for 2017. Kompensasjonen blir gitt som skjønstilskot i 2017.

Kommunar som slår seg saman i kommunereformperioden vil få erstatta bortfall av basistilskotet gjennom årlege inndelingstilskot (15 + 5 år), på grunnlag av inntektssystemet i 2016, men det gjeld frå tidspunkt når samanslåing vert sett i verk.

3.5 Veksttilskot

Veksttilskot blir i 2016 gitt til kommunar som i dei siste tre åra har hatt ein årleg gjennomsnittleg folkevekst høgare enn 1,5 prosent. Tilskot blir i 2016 gitt med kr. 56.485,- per ny innbyggjar utover vekstgrensa. For 2017 er det framlegg om å redusera vekstgrensa til 1,4 prosent. Veksttilskotet er ikkje med i grunnlaget for årlege inndelingstilskotet ved kommunesamanslåing. Meland kommune får i 2017 kr 2,9 mill. i veksttilskot.

3.6 Frivilligsentralar

Ansvar for tilskot til frivilligsentralar skal frå 01.01.2017 bli overført til kommunane, og blir innlemma i kommunane sitt rammetilskot. Tilskot over Kulturdepartementet sitt budsjett utgjør i 2016 kr 127,8 mill. Det blir lagt opp til at tilskot blir fordelt særskilt innafor rammetilskotet i ein overgangsperiode på fire år. Fordelinga av tilskot for 2017 vil byggje på Kulturdepartementet si fordeling i 2016. Skal ikkje få netto budsjetteffekt i 2017 for kommunen.

3.7 Auka rus-satsing

Inkludert i realveksten er kr 300 mill. til opptrappingsplanen på rusfeltet. Ei enkel berekning i forhold til innbyggjartal tilseier at dette utgjør kr 450.000,- i 2017 for Meland kommune, men faktisk beløp vert ikkje klart før i statsbudsjettet. Helse- og omsorgsdepartementet har i 2015 fremma Prop. 15 S (2015–2016) Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016–2020) for Stortinget. Opptrappingsplanen er regjeringa sin tverrsektorelle satsing på rusfeltet, og planen tek føre seg dei tre innsatsområda førebygging, behandling og ettervern/oppfølgingstenester. Hovudinnsatsen er retta mot kommunesektoren.

Total er ramma for dette på kr 2,4 mrd. i perioden 2016–2020. I tillegg kjem veksten i tverrfaglig spesialisert behandling (TSB) som vert sikra gjennom den gylne regel som betyr at vekst i rusbehandling og psykisk helsevern skal være sterkare enn i somatikk. Midlane er foreslått fordelt etter sosialhjelpsnøkkelen. Regjeringa vil gjennom etablerte rapporteringsordningar følgje med på utviklinga i sektoren og om kommunane følgjer opp regjeringa si satsing med tiltak innanfor rusområdet.

3.8 Nytt inntektssystem for kommunane

Framlegg til endringar i inntektssystemet har vore på høyring. Det blei 21.april 2016 inngått avtale mellom Høgre, Framstegspartiet og Venstre i Stortinget om nytt inntektssystem. Framlegget i kommuneproposisjonen for 2017 er i samsvar med denne avtalen.

Basistilskot

Basistilskotet er i noverande inntektssystem eit like stort tilskot per kommune, uavhengig av talet på innbyggjarar, og er i 2016 kr 13,2 mill. per kommune. Endring i kostnadsnøklane gjer at tilskotet vil auke til om lag kr 14,4 mill. i 2017.

Halvdelen av basistilskotet skal framleis skal vere eit like stort tilskotsbeløp per kommune, det vil seie om lag kr. 7,1 mill. i 2017. Den andre halvdelen av basistilskotet vil bli gradert etter kommunen sin strukturverdi, som er avstand i km i gjennomsnitt for innbyggjarane i kommunen for å nå 5000 innbyggjarar, uavhengig av kommunegrenser. Det blir korrigert for ferjestrekningar. Dersom kommunen sin strukturverdi tilseier reiseavstand på meir enn 25,4 km, vil kommunen framleis få fullt basistilskot. Dersom denne er lågare enn 25,4 km, vil basistilskotet bli redusert. Meland kommune sin indeksverdi er 0,60986. Dette betyr at vi får basistilskotet redusert til ca 61% av fullverdi, berekna til ein reduksjon på kr 5,6 mill. for 2017.

Summen av basistilskot til alle kommunane blir dermed redusert, og desse midlane blir tilbakeførte til kommunane på grunnlag av innbyggjartal. Førebels utrekning viser at dette utgjer kr 243,- per innbyggjar, jf. tabell i kommuneproposisjonen.

Dei kommunane som får størst reduksjon i basistilskotet, har ein kombinasjon av låg strukturverdi (korte reiseavstandar) og relativt lågt innbyggjartal. Kommunar med høgt innbyggjartal kjem positivt ut då dei får mykje midlar tilbakeførte av den samla reduksjonen i basistilskot. I kommuneproposisjonen (Prop. 123 S) er fordelingsverknadene av gradert basistilskot illustrert i tabell 7.1, kolonne 4. Inntektsbortfall frå 2017 som følgje av redusert basistilskot vil bli kompensert i overgangsperioden for kommunar som vedtek å slå seg saman, jf. punkt over om skjønstilskot. Det er ikkje sagt korleis denne tilbakeføringa skal skje. I våre berekningar basert på KS sin prognosemodell er dette lagt på ei eiga linje, mens det i proposisjonen er gjeve signal om at denne tilbakeføringa skal skje ved justering av kostnadsnøklane.

Distriktstilskot Sør-Noreg

Distriktstilskotet blir gitt til kommunar med over 3200 innbyggjarar og distriktsindeks frå 0 til 46. Skattenivået må vere under 120 prosent av landsgjennomsnittet. Distriktsindeksen gir uttrykk for distriktsutfordringar gjennom geografi, arbeidsmarknad, inntektsnivå og alderssamansetjing.

Jo lågare distriktsindeks, jo større distriktmessige utfordringar. Distriktstilskotet blir gitt med ein sats per kommune og ein sats per innbyggjar, gradert på grunnlag av distriktsindeksen. Jo lågare distriktsindeks, jo høgare distriktstilskot både per kommune og per innbyggjar.

I framlegget er det lagt opp til å gi mindre tilskot per kommune og meir tilskot per innbyggjar. Det vil framleis vere gradering av tilskotet på grunnlag av distriktsindeks. Denne graderinga vil no bli sterkare slik at

distriktsutfordringar uttrykt gjennom distriktsindeksen vil gi større verknad på tilskotsbeløpet enn tidlegare. Meland kommune får ikkje distriktstilskot.

Småkommunetillegg

Dette tilskotet vil erstatta småkommunetilskotet og vil bli som eit distriktstilskot. Noverande småkommunetilskot er for 2016 om lag kr. 5 ½ mill. per kommune, og blir gitt med same tilskotssats til alle kommunar under 3.200 innbyggjarar og skattenivå under 120 prosent av landsgjennomsnittet. Det blir ikkje teke omsyn til distriktsutfordringar. I framlegget er det lagt opp til trekk i tilskotet på grunnlag av distriktsindeksen. Med høgare distriktsindeks, mindre distriktsutfordringar, vil trekk i tilskotet bli større. Meland kommune får ikkje dette tilskotet.

3.9 Kostnadsnøklane

Departementet har gjennomgått kostnadsnøklane i utgiftsutjamninga i inntektssystemet. Oppdatering blir gjort på grunnlag av statistiske analysar som forklarar skilnader i kostnadane knytta til alderssamansetjing, sosioøkonomiske tilhøve og busetjing m.m. Framlegget i kommuneproposisjonen er i samsvar med høyringsnotatet om endringar i inntektssystemet med unntak av vekta på kriteriet for psykisk utviklingshemma 16 år og over som skal utgreiast nærare før eventuell innføring. Det blir elles lagt større vekt på kriteria innbyggjarar i aldersgruppene 67 - 79 år og 80 - 89 år. Dette bidreg til at kommunar med relativt få innbyggjarar i desse aldersgruppene tapar, mellom anna Meland. Meland kommune tapar og på at kriteriet for psykisk utviklingshemma ikkje vert endra no.

Andre endringar er at innbyggjarar 90 år og eldre får lågare vekt. Landbrukskriteriet får noko lågare vekt, delkriteriet areal dyrka mark blir teke ut og delkriteriet jordbruksverksemdar blir vekta opp. Det blir lagt opp til oppdatering av kostnadsnøklane om lag kvart fjerde år framover. I kommuneproposisjonen, tabell 7.1, er dei samla verknadene av endringane i inntektssystemet illustrerte med effekt per innbyggjar. Det må understrekast at dette berre er ein illustrasjon. Dei endelege tala for verknader kjem i statsbudsjettet til hausten og vil vere baserte på eit nyare og meir oppdatert kriteriegrunnlag.

3.10 Vidareføring av noverande inntektssystem

Noverande inntektssystem blir vidareført bl.a. knytt til inntektsutjamning, overgangsordning INGAR og teljetidspunkt.

4 Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune

Kommunal og moderniseringsdepartementet gav i desember 2014 ut ein vegleiar til kommunane sin økonomiplanlegging. I denne tilrå departementet at kommunane etablerer gode mål og ramar for økonomiplanlegginga i kommunen. Vi gjer basert på dette framlegg om følgjande prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune:

1. Kommunen sin langsiktige planlegging skal vere basert på ein bærekraftig økonomisk utvikling som tek i vare notida sitt behov utan å stå i vegen for at framtidige generasjonar klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet).

2. I driftsbudsjettet skal det setjast av eit årlig eit beløp som overskot eller som eigenkapital til investeringar, slik:
 - a. Det skal avsetjast til disposisjonsfond med inntil 1,7% av driftsinntektene per år til fondet når minimum 5% av driftsinntektene.
 - b. Dersom disposisjonsfondet er meir enn 5 % av driftsinntektene, skal det avsetjast 1% av driftsinntektene til eigenfinansiering av investeringar.
3. Kommunen skal ha ein lånegjeld som er berekraftig og som tek i vare generasjonsprinsippet.
4. Kommunen sin økonomiplan for dei fire neste årene skal sjåast i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i eit perspektiv på inntil 8 år.
5. Kommunen ynskjer gjennom ein vid delegeringsfullmakt å myndiggjere rådmannen til å disponere tildelte driftsrammer på ein effektiv og god måte basert på styringssignal som kommunestyret gjev i overordna styringsdokument som kommuneplan, økonomiplan, budsjett, etc.

Vedr. punkt 2 er disposisjonsfondet per 31.12.2015 på kr 32,4 mill. eller 6,3% av driftsinntektene, inkludert vedtak om avsetning i kommunestyret den 27. april 2016 i sak om disponering av årsrekneskapen for 2015. Det skal dermed i denne økonomiplanen leggjast til grunn eit overskot på 1% som skal gå til eigenfinansiering av investeringar i økonomiplanperioden. Det bør arbeidast meir med formuleringane i pkt. 3 til 5 i prinsippa over, og administrasjonen vil komme tilbake til dette i eigen sak til kommunestyret.

5 Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2014 og 2015

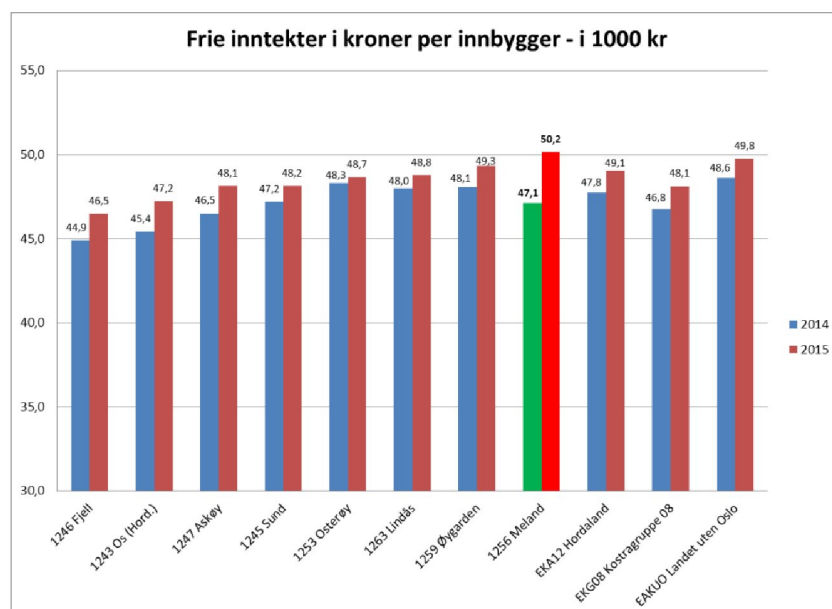
Meland kommune har generelt låge kostnader på dei fleste tenesteområda. Nedanfor vert viktige nøkkeltal frå Kostra-databasen for driftsnivået i kommunen i 2014 og 2015 samanlikna med nokre nabokommunar, med gjennomsnitt i Hordaland, med Kostragruppe 8 og til slutt med gjennomsnitt for heile landet utanom Oslo.

5.1 Inntektsnivå

Meland kommune har som følge av ein ung befolkning over tid hatt eit relativt lågt inntektsnivå. Frå 2014 til 2015 auka frie inntekter (skatt og rammetilskot) per innbyggjar for kommunen med 6,4%, opp frå 47.141 i 2014 til 50.152 i 2015.

Til samanlikning var veksten i Hordaland på 2,7%, i Kostragruppe 8 på 2,9% og i landet utanom Oslo på 2,4%. Med større vekst enn i samanlikningskommunane ligg vi i 2015 på eit høgare inntektsnivå enn i

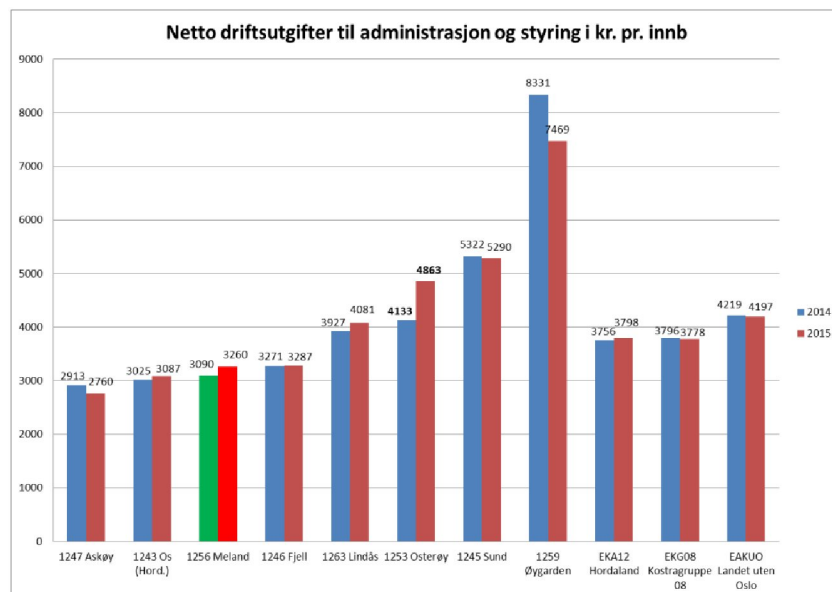
alle samanlikningskommunane, med og høgare enn gjennomsnittet i Hordaland, i Kostragruppe 8, og i landet totalt. Veksten i Meland kommune skuldast stor auke i veksttilskot og i utgiftsutjamninga.

5.2 Administrasjon 2015

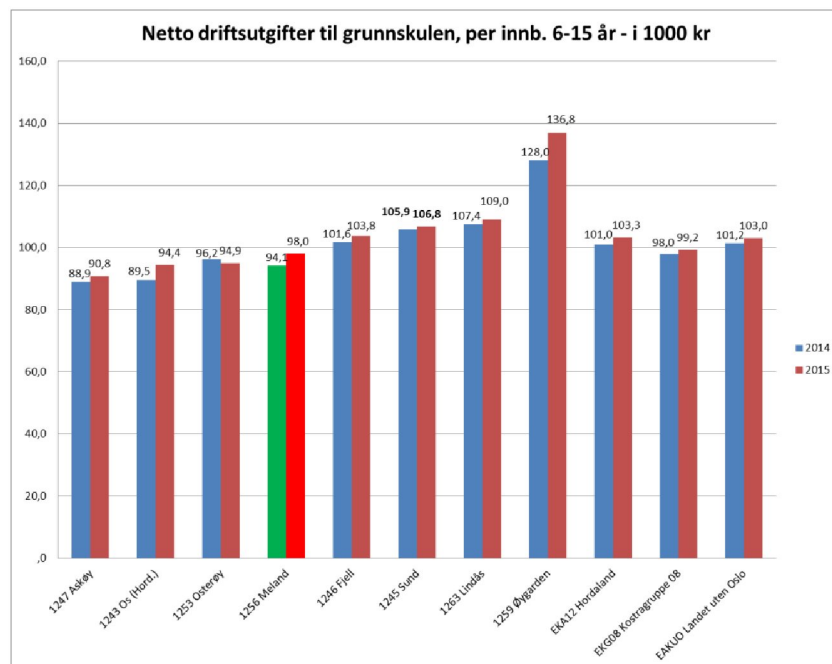
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring per innbygger varierer ganske mykje mellom kommunane. Organisering av kommunen kan påverke korleis utgiftene vert fordelt på dei ulike tenesteområda. Også ulik praksis med omsyn til korleis ein fordeler fellesutgiftene i rekneskopen kan forklare avvik.

Meland kommune med kr 3.260,- i administrasjonskostnadar per innbyggjar ligg ca. 14 % lågare enn både gjennomsnittet for Hordaland og Kostragruppe 8. Vi er 18% dyrare enn Askøy, som er billigaste samanlikningskommune. Veksten i utgifter for Meland kommune frå 2014 til 2015 er på 5,5%, som er høgare enn dei fleste vi samanliknar oss med. I Hordaland er veksten på 1,1%, og både Kostragruppe 8 og landet totalt har ein nedgang på 0,5%.

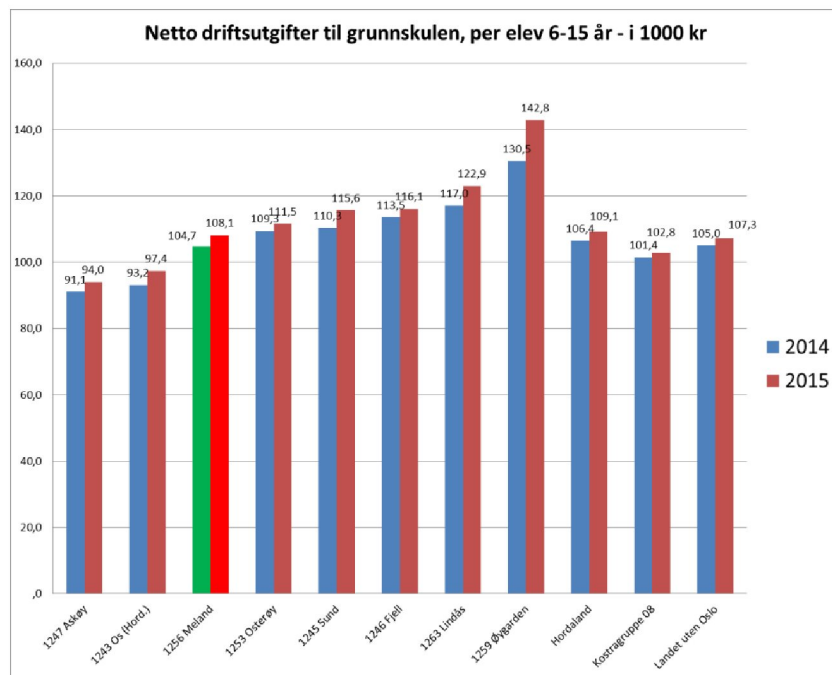
5.3 Skule

Netto driftsutgifter per born i aldersgruppa 6 – 15 år vert brukt for samanlikning av kostnadsnivået i skulen. Meland er fjerde billigaste kommune etter Askøy, Osterøy og Os med kr 98.045 per innb. 6-15 år. Meland kommune ligg ca. 5% lågare enn gjennomsnittet for Hordaland og 1% lågare enn Kostragr. 8. Frå 2014 til 2015 aukar kostn. per innb. 6-15 år med 4,2%, som er betydeleg over veksten i Hordaland (2,3%), Kostragruppe 8 (1,2%) og i landet (1,7%).

Det er relativt stor forskjell mellom kommunane kor stor del av barna i grunnskulealder som er elevar i den kommunale skulen. Utgiftsnivået i skulen er jo i all hovudsak knytt til talet på elevar, og ikkje til talet på born i skulepliktig alder. Tabellen under til venstre viser at i Meland kommune i 2015 år 90,7% av barna i aldersgruppa 6-15 år i kommunale skular, medan landsgjennomsnittet er 96%. Justerer vi kostnad per born i skulealder til kostnad per elev, får vi samanlikningstabellen til høgre under. Denne viser i 2015 ein kostnad per elev på kr 108.100,- for Meland kommune, som er litt under gjennomsnittet i Hordaland, ein god del høgare enn i Kostragruppe 8, og litt høgare enn landsgjennomsnittet.

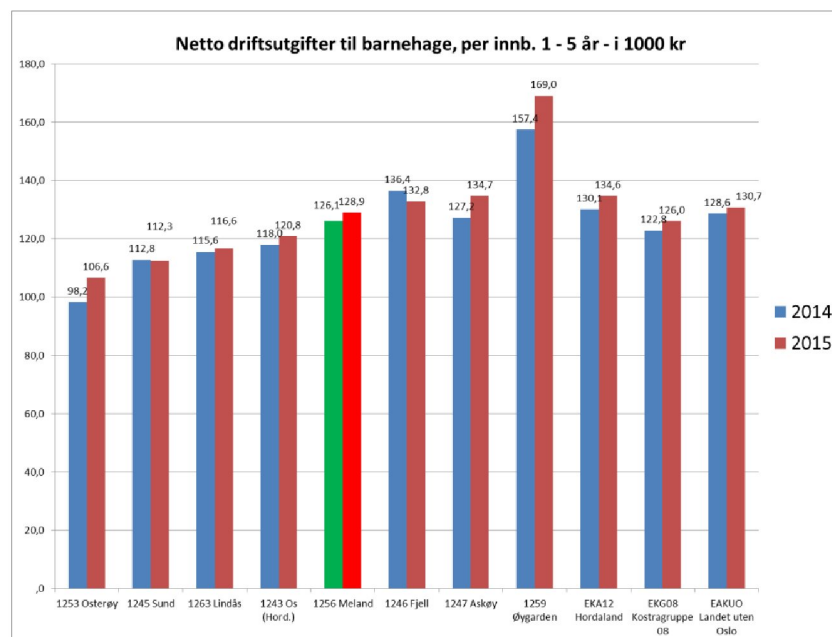
Andel elever i grunnskolen av kommunens innbygg, 6-15 år		
Tal i %	2014	2015
1243 Os (Hord.)	96,1	96,9
1245 Sund	96,0	92,4
1246 Fjell	89,5	89,4
1247 Askøy	97,6	96,6
1253 Osterøy	88,0	85,1
1256 Meland	89,9	90,7
1259 Øygarden	98,1	95,8
1263 Lindås	91,8	88,7
Hordaland	94,9	94,7
Kostragruppe 08	96,6	96,5
Landet uten Oslo	96,4	96,0

5.4 Barnehage

Netto driftsutgifter til barnehagane i forhold barn i aldersgruppa 1-5 år er eit vanleg samanlikningskriterium for kostnadsnivået i barnehagesektoren. Meland kommune har i 2015 kr 128.934,- i kostnad per barn 1-5 år, og vi ligg med det 1,4% under landsgjennomsnittet og 4% under gjennomsnittet i Hordaland, men 2,3% høgare enn Kostragruppe 8. Vi ligg høgt i forhold til samanlikningskommunane.

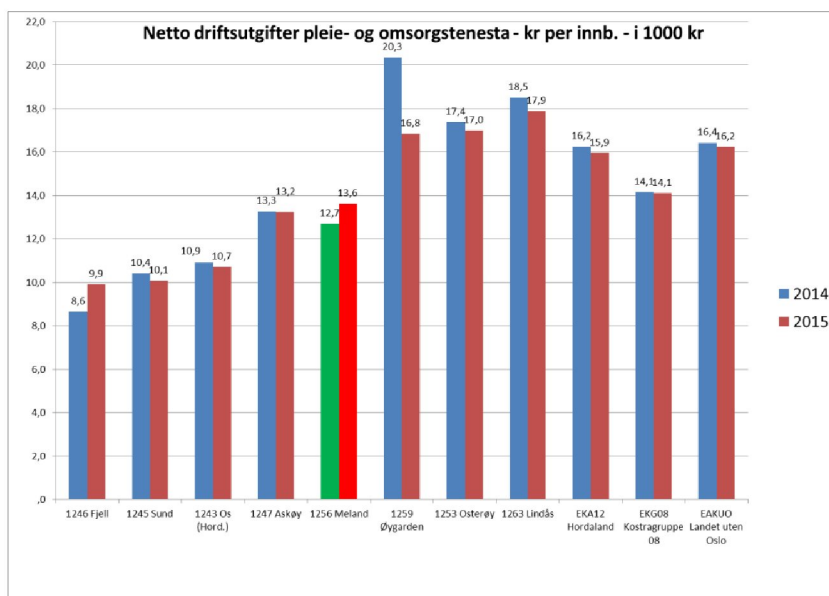
For 2014 er kostnaden korrigert for det ekstraordinære tilskotet på kr 3,1 mill som eigentleg gjeld 2013. For 2015 er ekstraordinært tilskot på kr 5,0 mill inkludert i kostnadstala.

5.5 Pleie og omsorg

Utgiftsnivå til pleie og omsorg (sjukeheimen og heimetenestene) kan målast på fleire måtar. Enklast er netto drift i forhold til innbyggjarar i kommunen. Då vil vi kome ut med låge kostnader som følgje av ein relativt ung befolkning.

Med kostnader på kr 13.614,- per innb. ligg vi litt under Askøy, men noko over Os. Vi ligg omkring 16 % under gj.snitt for landet, 14% for Hordaland og vel 5% lågare enn Kostragruppe 8.

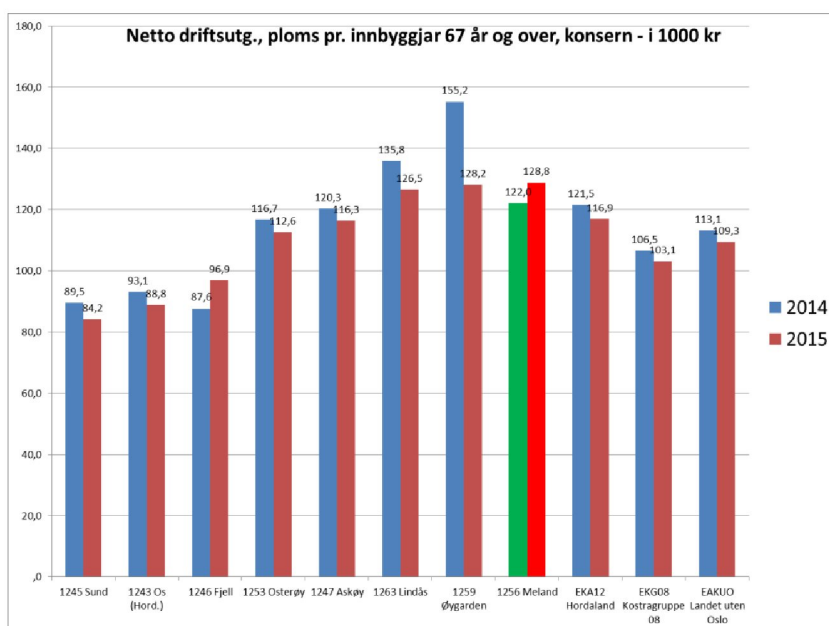

Frå 2014 til 2015 har vi ein vekst på 7,2%, som er svært høgt samanlikna med dei fleste andre. Både i Hordaland, Kostragruppe 8 og i landet total er det nedgang i kostnad per innbyggjar til Pleie- og omsorg.

Ser vi utgiftene til pleie og omsorg i forhold til innbyggjarar over 67 år får vi eit noko anna bilete. Vi meiner at dette er eit meir realistisk målegrunnlag, sjølv om vi har mange brukarar under 67 år som er inkludert i kostnadane.

Vi ligg i 2015 høgast av alle kommunane vi samanliknar oss med, og høgare enn gj. snitt i Hordaland, Kostragruppe 8 og landsgjennomsnittet.

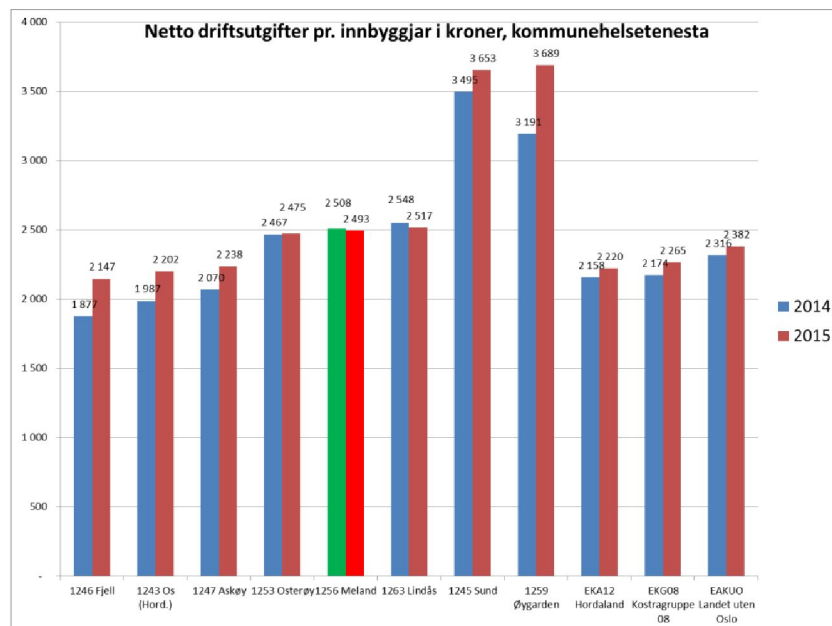
Meland kommune har ei auke frå 2014 til 2015 på 5,5%, medan dei fleste andre samanlikningskommunane har ein kostnadsreduksjon på meir enn 3%.

5.6 Helse

Utgiftene til kommunehelsetenesta i Meland kommune vart litt lågare i 2015 enn i 2014, og var kr 2.493 per innb. i 2015. Samanlikninga syner at vi ligg ca. 12% over gjennomsnittet i Hordaland og Kostra-gruppe 8, og 5% over landsgjennomsnittet.

Elles ser vi at vi ligg omtrent på nivå med nabokommunane, men noko over dei samanlikningskommunane som driv billegast.

5.7 Utvikling i kostnader for tenesteområda 2014 - 2016

Figuren nedanfor viser at sum utgifter i rekneskapen for tenesteområda i 2014 var kr 379,5 mill., kr 392,4 mill. i 2015, og er kr 421,7 mill. i budsjettet for 2016. Auken frå 2014 til 2015 er på 3,4 % og auken frå 2015 til 2016 er på 7,5%, begge inkl. pris- og lønsvekst. Lav vekst frå 2014 til 2015 skuldast reduksjon i tilskot til barnehagar og omlegging av samhandlingsreforma innan helse som gjer at ramma for helseområdet vart redusert med 6,3 mill. eller 22% frå 2014 til 2015.

Inntektsveksten frå 2014 til 2015 var på 3,2% og er budsjettert å auke med 3,9% frå 2015 til 2016. Når inntektsveksten i 2016 er betydeleg lågare enn auken i utgiftene får det som konsekvens at overskotet vert redusert. Vi budsjetterer difor med overskot på berre kr 1,0 mill. i 2016, samanlikna med overskot i rekneskapen for 2015 på kr 14,5 mill.

TO	TO-namn	Regnsk 14	Regnsk 15	Budsjett 16	Økn. 14-15	Økn. 15-16	Økn. 14-15 %	Økn. 15-16 %
12	Økonomi/Finans	-394 389	-406 851	-422 740	-12 462	-15 889	3,2 %	3,9 %
10	Politikk/Rådmannskontor	14 602	16 386	17 649	1 784	1 263	12,2 %	7,7 %
11	Økonomikontor	8 078	8 377	8 400	299	23	3,7 %	0,3 %
13	IKT og andre Interkomm. samar	12 495	13 548	13 950	1 054	402	8,4 %	3,0 %
14	Rådgjevar tenesta ekskl. private	9 189	9 621	9 338	432	-283	4,7 %	-2,9 %
15	Private barnehagar (tilskot og ad	76 617	74 213	78 952	-2 404	4 739	-3,1 %	6,4 %
19	PPT	1 977	2 133	2 163	156	30	7,9 %	1,4 %
20	Kommunal Barnehagedrift	6 111	5 235	5 970	-876	735	-14,3 %	14,0 %
21	Grasdal skule	9 643	10 867	12 115	1 224	1 248	12,7 %	11,5 %
23	Meland Ungdomsskule og Vaks	16 331	16 304	17 639	-27	1 335	-0,2 %	8,2 %
24	Rosslund skule	21 728	22 722	24 349	994	1 627	4,6 %	7,2 %
25	Sagstad skule	23 915	25 024	28 373	1 109	3 349	4,6 %	13,4 %
26	Vestbygd skule	13 640	14 915	16 419	1 274	1 504	9,3 %	10,1 %
30	Helse	28 793	22 543	26 388	-6 250	3 844	-21,7 %	17,1 %
35	Sosiale tenester	12 172	10 039	11 950	-2 133	1 911	-17,5 %	19,0 %
36	Barnevern	7 593	10 463	10 190	2 870	-273	37,8 %	-2,6 %
37	Meland Sjukeheim	32 163	37 607	39 970	5 443	2 363	16,9 %	6,3 %
38	Meland heimetenester	49 982	56 585	59 806	6 603	3 221	13,2 %	5,7 %
50	Kulturkontor	6 637	7 648	8 196	1 011	549	15,2 %	7,2 %
60	PUK - Plan, Utbygging, komm.te	27 808	28 122	29 924	314	1 802	1,1 %	6,4 %
	Sum utgifter:	379 472	392 351	421 740	12 878	29 389	3,4 %	7,5 %
	Overskot:	14 917	14 500	1 000				

I tabellen nedanfor har vi summert saman tal i tabellen over for å få fram delsummer for dei største tenestene.

Sektorar	Regnsk 14	Regnsk 15	Budsjett 16	Økn. 14-15	Økn. 15-16	Økn. 14-15 %	Økn. 15-16 %	Økn. 14-16 %
Skatt+Rammetilsk.	364 664	391 791	407 930	27 127	16 139	7,4 %	4,1 %	11,9 %
Andre finanspostar	29 725	15 060	14 810	-14 665	-250	-49,3 %	-1,7 %	-50,2 %
Sum Økonomi/Finans	394 389	406 851	422 740	12 462	15 889	3,2 %	3,9 %	7,2 %
Sum adm, rådgjevarar, IKT mm.	44 364	47 932	49 336	3 569	1 404	8,0 %	2,9 %	11,2 %
Sum barnehage	82 727	79 448	84 922	-3 280	5 475	-4,0 %	6,9 %	2,7 %
Sum skule inkl. PPT	87 233	91 964	101 057	4 731	9 093	5,4 %	9,9 %	15,8 %
Helse, NAV, Barnevern	48 559	43 045	48 528	-5 514	5 482	-11,4 %	12,7 %	-0,1 %
Sum PLOMS	82 145	94 191	99 775	12 046	5 584	14,7 %	5,9 %	21,5 %
Kulturkontor	6 637	7 648	8 196	1 011	549	15,2 %	7,2 %	23,5 %
PUK - Plan, Utbygging, komm.te	27 808	28 122	29 924	314	1 802	1,1 %	6,4 %	7,6 %
Sum Tenesteområder	379 472	392 351	421 740	12 878	29 389	3,4 %	7,5 %	11,1 %
Overskot	14 917	14 500	1 000	-417	-13 500			

Utgiftene til Pleie- og omsorg (sjukeheimen og heimetenestene) aukar med til saman 23,5% frå rekneskap 2014 til budsjett 2016. Auken i skulen er noko mindre med 15,8% i same periode.

Rådmannen meiner det er viktig å ha fokus på å stoppe utgiftsveksten innanfor dei store tenesteområda for å skape rom for nye tiltak innan kulturområdet og naudsynte tiltak innan Plan utbygging og kommunalteknikk, samt lage rom for naudsynt kapasitetsauke på barnehageområdet som kjem som følgje av vekst i barnetalet.

6 Inntekts- og utgiftsrammer i økonomiplanperioden

6.1 Prognosemodell skatt og rammetilskot

Grunnlaget for berekning av skatt og rammetilskot i økonomiplanperioden er Kommuneproposisjon 2017 og KS sin prognosemodell for perioden 2017-2020, siste oppdatert 18. mai 2016. Modellen tar utgangspunkt i framlegga og føresetnadane for inntektsutviklinga som ligg i kommuneproposisjonen.

I prognosemodellen har KS og teke med dei forventa konsekvensar av endringane i inntektssystemet frå 2017. For Meland kommune er det særleg følgjande som gjer økonomiske utslag:

1. Endring av kostnadsnøkklane.

Berekningar frå KS for 2016 viser at effekten som følgje av endringa i kostnadsnøkklane isolert vert på om lag 3,5 mill., og vi antar eit tilsvarende nivå i 2017.

2. Gradering av basistilskotet, berekna reduksjon på kr 5,6 mill.

Reduksjonen vert utlikna av tilsvarende stor inntekt frå overgangsordninga med tilbakeføring av gradert basis til kommunar som har gjort vedtak om kommunesamanslåing, slik at netto effekt av dette er 0.

Forventa inntektsreduksjon som følgje av omlegginga av inntektssystemet vert dermed netto på kr 3,5 mill.

I sum legg vi til grunn følgjande prognose for skatt og rammetilskot i økonomiplanperioden:

Tal i 1000 kr											
Skatt og rammetilskot øk. plan 2017 - 2020 - Meland står aleine	Reknesk. 2012	Reknesk. 2013	Reknesk. 2014	Reknesk. 2015	Budsjett 2016	Prognose 2016	Øk-plan 2017	Øk-plan 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020	
1 Innbyggjartilskot	144 681	157 297	170 596	171 931	176 564	176 564	181 425	187 681	194 202	200 735	
2 Utgiftsutjamning	12 294	10 053	8 875	17 163	17 592	17 592	14 029	16 495	18 878	21 010	
3 Korreksjon for barn i statlege og private skular		-271	-1 564	-3 885	-4 782	-4 782	-4 804	-4 804	-4 804	-4 804	
4 Gradering av basistilskot							-5 620	-5 680	-5 750	-5 820	
5 Overgangsordning - tilbakeføring av gradert basis							5 620	5 680	5 750	5 820	
6 Tilbakeføring av frigjort ramme gradert basis							2 120	2 180	2 250	2 320	
7 Overgangsordningar (INGAR)	-481	-444	-460	-486	-446	-446	-632	-607	-580	-551	
8 Saker m/særskild fordeling	1 518		309	689	1 226	1 226	1 226	1 226	1 226	1 226	
9 Veksttilskot	2 506	1 760	4 068	7 469	7 481	7 481	2 942	3 345	4 029	7 039	
10 Skjønstilskot	4 000	4 900	4 200	4 042	3 900	3 900	3 500	3 500	3 500	3 500	
11 Diverse / Rev. nasj. budsj.	234	130	-999	1 497	-	1 005	1 052	1 052	1 052	1 052	
12 Sum rammetilskot	164 752	173 425	185 025	198 420	201 535	202 540	200 858	210 068	219 753	231 527	
13 Auke i forhold til året før:	20 408	8 673	11 600	13 395	3 115	4 120	-1 682	9 210	9 685	11 774	
14 Auke i %:	14,1%	5,3%	6,7%	7,2%	1,6%	2,0%	-0,8%	4,6%	4,6%	5,4%	
15 Skatt og inntektsutjamning											
16 Kommunale skatteinntekter	143 184	160 999	160 894	173 698	188 895	186 480	191 644	196 998	202 288	207 419	
17 Løpande inntektsutjamning	16 174	12 952	18 745	19 673	17 500	19 380	19 918	20 514	21 009	21 554	
18 Sum	159 358	173 951	179 639	193 371	206 395	205 860	211 562	217 512	223 297	228 973	
19 Auke i forhold til året før:	13 058	14 593	5 688	13 732	13 024	12 489	5 702	5 950	5 785	5 676	
20 Sum auke i %:	8,9%	9,2%	3,3%	7,6%	6,7%	6,5%	2,8%	2,8%	2,7%	2,5%	
21 Sum rammetilskot, skatt og Innt.utjamm.	324 110	347 376	364 664	391 791	407 930	408 400	412 420	427 580	443 050	460 500	
22 Auke i forhold til året før:		23 266	17 288	27 127	16 139	16 609	4 020	15 160	15 470	17 450	
23 Sum auke i %:		7,2%	5,0%	7,4%	4,1%	4,2%	1,0%	3,7%	3,6%	3,9%	

Endringane frå 2016 til 2017 kan summerast opp slik:

Endringar 2016-2017 skatt og rammetilskot	Prognose 2016	Øk-plan 2017	Endring 16 - 17	Endring 16-17 i %
Innbyggjartilskot per innb.	22 668	22 887	219	1,0 %
Innbyggjarar 1. juli året før budsj.året	7 789	7 927	138	1,8 %
Innbyggjartilskot	176 564	181 425	4 861	2,8 %
Utgiftsutjamning - endra utgiftsbehov	17 592	17 529	-63	-0,4 %
Utgiftsutjamning - endring kostnadsnøkklane nytt inntektssystem		-3 500	-3 500	
Gradering av basistilskot	-	-5 620	-5 620	
Tilbakeføring av frigjort ramme gradert basis		2 120	2 120	
Overgangsordning - tilbakeføring av gradert basis		5 620	5 620	
Veksttilskot	7 481	2 942	-4 539	
Innt.garantiordn. (INGAR) - tilskudd			-	
Innt.garantiordn. (INGAR) - betaling	-446	-632	-186	
Andre saker	1 349	974	-375	
Sum rammetilskot	202 540	200 858	-1 682	-0,8 %
Kommunale skatteinntekter	186 480	191 644	5 164	
Løpande inntektsutjamning	19 380	19 918	538	
Sum skatt	205 860	211 562	5 702	2,8 %
Sum skatt og rammetilsk.	408 400	412 420	4 020	1,0 %

Ekskl. evt. tilskot frå INGAR-ordninga

Utrekningane tek utgangspunkt i at kommunen har gjort eit positivt vedtak om kommunesamanslåing. Totalt reknar vi med ein nedgangen i rammetilskot på kr 1,7 mill. og auke i skatteinntekter (inkl. skatteutjamning) på kr 5,7 mill. slik at netto auke frå 2016 til 2017 når det gjeld skatt og rammetilskot vert kr 4,0 mill.

Noko av reduksjonen i rammetilskot kan bli kompensert gjennom INGAR-ordninga. Det er vanskeleg å rekne på kva dette kan bli, og vi har difor ikkje teke med inntekter frå INGAR i berekninga. Vi vil vente til endelege tal på dette som vil komme i statsbudsjett for 2017 før vi legg det inn i inntektsberekninga, og har difor ikkje med inntekter frå INGAR-ordninga i dette framlegget til økonomiplan.

I tabellen nedst på førre side har vi laga ein meir detaljert spesifikasjon av endringane i frå 2016 til 2017. Vi reknar med å få ein auke på kr 4,8 mill. i innbyggjartilskotet. Tilskotet kjem som ein fast sum per innbyggjar, og vi ventar auke i satsen med 1,0% til kr 22.887,- per innbyggjar. Samstundes får vi fleire innbyggjarar i kommunen som vi får tilskot for, og total auke vert dermed på 2,8%.

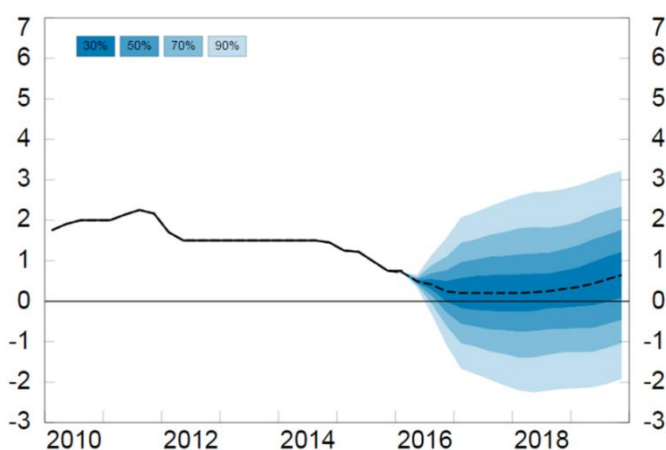
Effekten av endringane av kostnadsnøklane i inntektssystemet frå 2016 til 2017 er det vanskelegare å rekne på. KS har i artikkel publisert 10. juni 2016 presenterte fylkesvise oppsummeringar av endringane i inntektssystemet. For Meland kommune er det rekna med ein innteksreduksjon på kr 3,5 mill.

I kommuneproposisjonen for 2017, vedlegg 7 estimerer regjeringa denne reduksjonen til å vere kr 617,- per innbyggjar. Reknar ein med at vi har 7.800 innbyggjarar vert det totalt kr 4,8 mill., som er kr 1,3 mill. høgare enn det som KS sin modellar viser. Vi vel å bruke KS sine tal frå juni 2016 i denne økonomiplanen.

Endringane i kostnadsnøklane er i tabellen over del av endringane i utgiftsutjamning på linje 2 i tabellen på førre side. Utgiftsutjamninga gjev oss i 2016 ein inntekt på kr 17,6 mill. og i 2017 kr 14,0 mill. Reduksjonen på kr 3,6 mill. kan delast opp i endring i kostnadsnøklane med kr 3,5 mill. og reduksjon som følgje av endra utgiftsbehov (kriteriedata) med kr 0,1 mill.

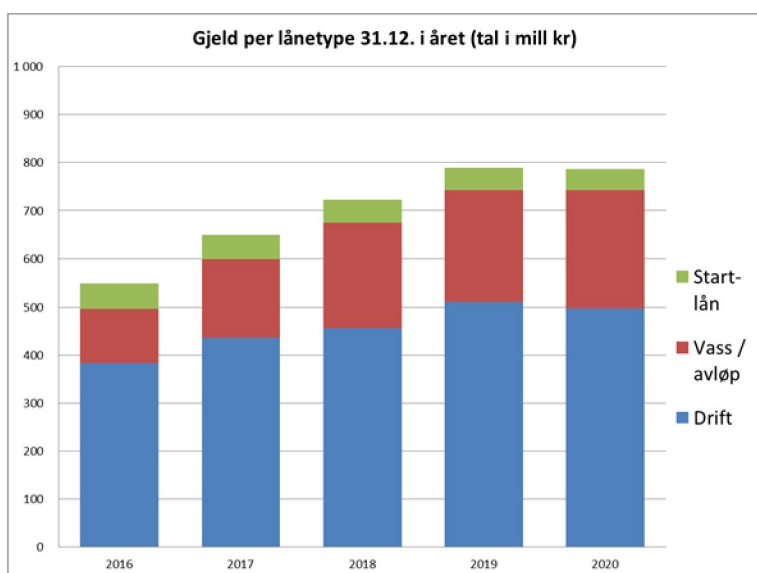
Lav vekst i 2015 fører til at vi får redusert veksttilskotet med kr 4,5 mill. i 2017 til kr 2,9 mill. Reduksjon vert ikkje kompensert via INGAR-ordninga, som gjev kompensasjon dersom reduksjonen i rammetilskot frå eit år til det neste vert på meir enn kr. 300.- per innbyggjar. Ein stor reduksjon som følgje av endring i kostnadsnøklane og redusert basistilskotet vil såleis kunne gje tilskot frå INGAR-ordninga i 2017. Som følgje av at dette er vanskeleg å rekne ut, har vi vald å ikkje budsjettere med inntekter frå INGAR-ordninga i 2017. Vi ventar ingen andre vesentlege endringar i rammetilskotet for 2017 samanlikna med 2016.

6.2 Renter, avdrag og utvikling i langsiktig gjeld

Basert på framlegg til investeringar i kap. 8 lenger bak har vi prøvd å berekne utviklinga i renteutgifter, avdrag og langsiktig gjeld. Utgangspunktet er Norges Bank sin forventa rentebane per 31.12.2016 for dei neste åra:

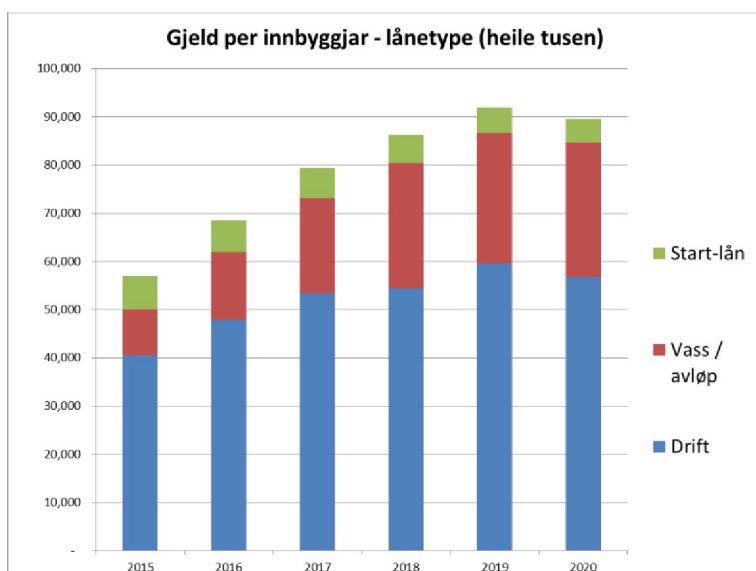
Rentebanen tilseier styringsrente på omtrent 0,50% i 2016, 0,25% i 2017 og 2018, 0,75% i 2019 og 1,00% i 2020.

For å finansiere investerings-ramlegget i kap. 8 vil gjelda til kommunen auke frå totalt kr 445 mill. per 31.12.2015 til kr 787 mill. per 31.12.2020.

Det er gjeld knytt til investeringane i Vassverk og Avlaup som vil auke mest.

Total gjeld per innbyggjar vil auke frå 57.000,- per 31.12.2015 til kring 90.000,- per innbyggjar per 31.12.2020. Dette inkluderer formidlingslån (startlån).

Netto renter, avdrag og avskrivningar vil basert på forventa investeringsnivå og forventa utvikling i rentenivå bli som følgjer i økonomiplanperioden. Kalkulatoriske renter og avskrivningar VA vert i tabellen vist som minus (dvs. inntekstpostar) fordi dei vert overført til sjølvkostrekneskapa innan Vatn. og Avlaup, og finansiert med tilsvarande auke i gebyrinntekter innan VA.

	Tal i mill kr				
Avskrivninger, renter og avdrag lån:	2016	2017	2018	2019	2020
Renter driftsinv. tom. 2015	7,8	5,6	4,9	6,4	7,0
Renter nye lån (fom. 2016)	1,0	2,5	3,9	7,0	8,9
Avdrag driftsinv. tom. 2015	13,2	13,2	12,9	12,6	12,5
Avdrag nye lån (fom. 2016)	1,5	4,5	7,2	9,5	11,0
Motpost kalk. avskr. kommunale bygg	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
Kalkulatoriske renter VA-invest:	-2,6	-3,9	-5,5	-7,3	-7,6
Kalk. Avskrivninger VA:	-6,2	-7,4	-6,1	-9,1	-9,9
Sum netto avskr., renter og avdrag:	12,4	12,2	15,0	16,8	19,7

6.3 Inntekts- og utgiftsrammer

Basert på føresetnadene om rammetilskot, skatteinntekter og netto renter og avdragspostane kan vi så rekne oss fram til utgiftrammer som rådmannen basert på delegeringsfullmaka kan fordele vidare til dei ulike tenesteområda eller til avsetning som overskot.

tal i 1 000 kr

Økonomiplan 2017-2020 Netto finans / utgiftrammer	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Prognose 2016	Øk-plan 2017	Øk-plan 2018	Øk-plan 2019	Øk-plan 2020
Sum skatt og rammetilskot	364 664	391 791	408 400	412 420	427 580	443 050	460 500
% vekst i skatt og rammetilsk. pr år	5,0 %	7,4 %	4,2 %	1,0 %	3,7 %	3,6 %	3,9 %
Avdrag	-13 509	-13 190	-14 700	-17 700	-20 100	-22 100	-23 500
Netto avskrivningar	8 414	8 426	8 500	9 700	8 400	11 400	12 200
Netto rentepostar	-2 080	-1 619	-1 240	300	1 200	-1 600	-3 800
Eigedomsskatt, utbytte m.m.:	36 885	21 443	21 690	21 900	22 100	22 300	22 500
Sum andre finanspostar	29 710	15 060	14 250	14 200	11 600	10 000	7 400
Netto finans før avsetn. til fond	394 374	406 851	422 650	426 620	439 180	453 050	467 900
Ramme tenesteområda 2016-nivå	379 472	392 351	421 700	421 700	421 700	421 700	421 700
Til disp til overskot og rammeauke i forh. til nivå i 2016			950	4 920	17 480	31 350	46 200
Netto overskot til fond (1,0%):	14 902	14 500	950	0	4 400	4 500	4 700
Rammeøkning / til disp i forh. til nivå i progn. 2016				4 920	13 080	26 850	41 500
Sum utgiftsramme i økonomiplanen	379 472	392 351	421 700	426 620	434 780	448 550	463 200
Overskot i % av netto finans	3,8 %	3,6 %	0,2 %	0,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Rammeøkning / til disp i forh. til året før	41 546	12 879	29 349	4 920	8 160	13 770	14 650
Rammeøkning i % i forh. til året før	12,3 %	3,4 %	7,5 %	1,2 %	1,9 %	3,2 %	3,3 %

Tabellen over viser driftsramma rådmannen kan delegerer til tenestene markert med oransje farge.

I 2017 kan vi auke rammene med kr 4,9 mill. til kr 426,6 mill. Då er det ikkje rekna med overskot for avsetning til driftsfond eller til eigenfinansiering av investeringar. Frå 2018 gjer vi så med referanse til økonomistyringsprinsippa i kap. 4 framlegg om overskot / avsetning til investeringsfond med 1,0%. Avsetninga vert kr 4,4 mill. i 2018, i 2019 kr 4,5 mill og i 2020 kr 4,8 mill. Rest til auke i ramma til tenesteområda i 2018 vert dermed kr 8,16 mill. i forhold til 2017, og ein auke frå nivået i prognosen for 2016 med kr 13,1 mill. I 2019 kan vi auke utgiftsramma med kr 26,85 mill og i 2020 med kr 41,5 mill., begge i forhold til utgiftsnivået i 2016.

Forventa inntektsauke i 2019 og 2020 er større enn i 2017 og 2018 i hovudsak fordi vi føreset større folkevekst i Meland enn nasjonalt i dei yngste årsklassane, noko som gjer at inntektene frå utgiftsutjamninga aukar.

I tillegg reknar vi i 2020 med at veksttilskotet er tilbake på nivået frå 2016.

Alle tal er i faste 2016-prisar.

6.4 Rådmannen sitt framlegg til prioritering av nye tiltak

Rådmannen understreka i sin presentasjon for formannskapet 1. juni 2016 eit stort omstillingsbehov, i hovudsak knytt til korleis kommunen leverer og produserer dei direkte publikumsretta tenestene. Som vist i kap. 5.8 har kostnadsauken vore stor innan fleire av tenesteområda dei siste 2 åra, og då særleg innan pleie- og omsorg. Kostnadsauken er og mykje større enn inntektsveksten, med det resultat at vi i 2016 budsjetterer med berre kr 1,0 mill. i overskot mot 14,5 mill. i 2015.

Leiargruppa sitt arbeid med økonomiplanen våren 2016 synte at det frå tenesteområda fortsatt vert etterspurd auke i midlar til å gjennomføre nye tiltak for å kunne utvikle kommunen sitt tenestetilbod vidare, og for å kunne levere det tenestetilbodet som innbyggjarane etterspør. Oppsummering av tenesteområda sin vurderinga av eigen drift og behov vidare framover er oppsummert i kap. 7. Det avviker til dels mykje frå dei rammer vi har til disposisjon, særleg i 2017. Vi har og statlege satsingsområde vi må ta omsyn til når vi prioriterer dei midlane som vi har til rådvelde.

Det er likevel umuleg å kombinere låg inntektsvekst med fortsatt stor auke i utgiftene, og vi må difor omstille oss for å sikre oss at vi har midlar til å prioritere dei nye tiltaka som verkeleg er naudsynte, og heller redusere drifta i andre deler av verksemda, slik at vi kan gå i balanse og nå dei økonomiske målsetjingane vi har for økonomiplanperioden.

Befolkningsauken er venta å verte høg i tida framover, sjølv om vi fekk redusert vekst i 2015. Tal for 1. halvår 2016 viser større vekst i halvåret enn i heile 2015. Det er viktig at vi kan utvikle tenestetilbodet i trå med veksten. Ein god del av den tilgjengelege realveksten er og bunde opp i vekst på område vi ikkje kan gjere noko med, som til dømes tilskot til private barnehagar. Denne vil auke på grunn av auka barnetal i barnehagane, og at dei i 2017 får ein større andel små barn med høgare tilskotsatts enn det er i 2016.

Ramme til driftsområda - økonomiplan 2017 - 2020 - Rådmannen sin prioritering av tiltak

nr	Navn	2017	2018	2019	2020	Kommentarar
	Til disposisjon - rammeauke per år	4 900	13 080	26 850	41 500	<i>Tal i heile 1000 kr</i>
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-2 100	200	4 600	Basert på anslag over utvikling i barnetal.
2	Pensjon	800	1 000	1 200	1 400	Ref. kommentar vedr. komm.prop. for 2017. Auka utgifter fordelt på alle tenesteområda
3	Stillingsressurs Marihøna Barnehage	110	110	110	110	30 % assistemstilling frå hausten 2016, ikkje budsjettert
4	Ny stillingar PPT	850	1 250	1 250	1 250	Skule og barnehage
5	Nye klassar i skulane	800	2 600	4 400	5 800	Samla kostnad nye klassar alle skulane
5	Auke i tenestestandard skulane		1 200	2 400	3 600	Basert på ny ressursfordelingsmodell
6	Auka satsing på rus og psykiatri	450	450	450	450	Statleg satsing via statsbudsjettet ut over intern prioritering
7	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
8	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing		1 200	1 800	1 800	Deltaking i nasjonal satsing innan kvardagsrehabilitering. Tiltaket krev auke i ulike fagressursar, prioritert frå 2018.
9	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk		600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiarkompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Auka kapasitet med eitt årsverk
10	Auka husleige Meland Aktiv	350	350	350	350	
11	Underfinansiering drift av komm. bygg	400	500	600	700	
12	Medlemskap industriinkubator	150	150	150	150	Førespurnad direkte til rådmann
13	Bergen og omland Reiselivslag	250	250	250	250	Førespurnad direkte til rådmann
14	Kommuepsykolog		800	800	800	Tiltak vert iverksett i 2018
	Sum tiltak som rådmann vil prioritere	7 560	8 760	14 960	22 260	
	Til disposisjon - rammeauke per år til andre nye tiltak / krav til innsparing	-2 660	4 320	11 890	19 240	

Rådmannen vil prioritere driftstiltak i 2017 som spesifisert i tabellen over med til saman kr 7,6 mill i 2017. Netto realauke i inntekter i 2017 samanlikna med 2016 er venta å bli på kr 4,9 mill. , og det er difor behov for å redusere det øvrige driftsnivået med kr 2,6 mill. eller auke inntektene med tilsvarende sum for å kunne balansere eit budsjett i 2017.

I tillegg meiner rådmannen følgjande behov bør løysast i 2017, men tiltaka er ikkje tilstrekkeleg kostnadsrekna, og difor ikkje prioritert i tabellen over.

- Kvardagsrehabilitering
- Velferdsteknologi. Krav frå 2020.
(Krev både investering i utstyr til brukar og opplæring av personell, samt prosjektleiing)
- Dagtilbod for demente er krav frå 2020, treng lokalar og personell
- Auka driftsutgifter i samband med utbygging av Grasdalen og Sagstad skular
- Utskifting av brannbilar, vår del av rente og avdrag som blir ein driftskostnad
- Nye kompetansekrav for brannvesenet
- Fond til utbygging av infrastruktur (mobiltelefon og fiber)

Som følge av arbeidet med kommunereforma og manglande kapasitet i administrasjonen har ikkje rådmannen klart å komme i gang med naudsynt analyse og tiltak knytt til det omstillingsbehovet desse utfordringane representerer, og har difor i dette økonomiplandokumentet heller ikkje klart noko framlegg til korleis ein skal dekke inn innsparingsbehovet på minimum kr 2,7 mill. for å kunne finne plass til dei tiltaka rådmannen meiner må prioriterast i 2017, anna enn å slå fast at ein må kutte i anna drift i 2017 samanlikna med budsjett 2016. Arbeidet med kor desse kutta skal kome vil administrasjonen prioritere i samband med budsjettarbeidet for 2017 som administrativt vil skje i september og oktober 2017.

I rådmannen sin liste over prioriterte tiltak er det i framlegget kr 4,3 mill. til nye tiltak i 2018, kr 11,9 mill i 2019 og kr 19,2 mill. i 2020 som rådmann ikkje har fordelt på tiltak. Også dette vil rådmannen arbeide vidare med i samband med budsjettarbeidet for 2017.

Rådmannen vil samstundes med framlegget til budsjettet for 2017 legge fram oppdatert tiltaksbudsjett for hele økonomiplanperioden.

7 Kommentrar frå tenesteområda til prioriteringar, og til framtidige utfordringar

7.1 Stabar, administrative støttefunksjonar og større interkommunale samarbeid

Stabar og administrative støttefunksjonar består av administrasjonsstab/rådmannskontoret (inkludert personal, dokumentsender og resepsjonen), rådgjevarstaben, økonomikontoret, i tillegg til at innkjøpte IKT-tenester og Brannvern vert administrert av desse stabseiningane. Revisjonstenesta og tilskotet til kyrkja ligg og her, i tillegg til alle politikar-relaterte kostnader.

I økonomiplanperioden vil det dersom det vert positivt vedtak om at Meland kommune skal delta i kommunesamanslåing påløpe ein del arbeid i samband med ny kommunestruktur. I økonomiplanen legg vi opp til at alt dette vert dekkja gjennom statlege tilskot .

Det er trong for auke i stillingsressursen på dokumentsenteret i økonomiplanperioden for å dekke opp for løpande auke i arbeidsmengde, men det er usikkert om det er rom for å prioritere dette. Behov for styrking av tilskotet til kyrkja er kommentert i kap. 7.10.

7.2 Barnehagedrift

7.2.1 Tilskot til private barnehagar

Tilskot til private barnehagar er ein av dei store utgiftspostane til kommunen. Tilskotsatsane er basert på drifta i den kommunale barnehagen 2 år før budsjettåret, samt prognose for barnetal i dei private barnehagane 15. des. i året før tilskotsåret. Det gis også tilskot for oppstart av nye avdelingar i tilskotsåret etter avtale om dette med kommunen. Tilskotet vil dermed i stor grad være gitt i god tid før budsjettåret. Satsane auka monaleg frå 2015 til 2016, og vil fortsatt vere høge i 2017, men som følgje av auke i barnetalet i den kommunale barnehagen frå hausten 2016 vil satsane verte noko lågare frå 2018.

Tabellen nedanfor syner forventa utvikling i barnetal totalt i kommunen og talet på barn i barnehagane i Meland. 1. jan 2016 var det totalt 598 barn i barnehagane i kommunen, som er 81,6% av tal på barn i aldersgruppa 0-5 år i Meland kommune på same tidspunkt, som er 733. Vi føreset at barn som ennå ikkje er fylt eitt år i hovudsak ikkje er i barnehage. Pr 1. januar 2016 er det 33 born i den kommunale barnehagen, medan det er 565 i dei private. Vi reknar med å auke barnetale i den kommunale barnehagen til 36 i økonomiplanperioden, medan resten av veksten kjem i dei private barnehagane.

Vi legg i investeringsbudsjettet opp til investering i ny kommunal barnehage som skal vere ferdig og klar til å bruk hausten 2019. Det er ennå ikkje rekna på konsekvensane av ei slik investering i forhold til tilskotsatsane. I 2015 undersøkte vi maksimal kapasitet i dei private barnehagane, og kom fram til at denne var på ca. 650 barn. Vi har etter denne undersøkinga fått ein auke i talet på små born kontra store. Små barn er meir ressurskrevjande både i forhold til areal og bemanning enn store barn. Dermed er den totale kapasiteten i dag truleg noko lågare enn for eitt år sidan. Vi ligg difor i dag svært nær det totale kapasitetstaket når det gjeld tale på barnehageplassar i Meland kommune.

Utvikling Barnetal i Meland kommune samanlikna med barnehageplassar 2012 - 2020

Folketall pr dato:	01.01.13	01.01.14	01.01.15	01.01.16	01.01.17	01.01.18	01.01.19	01.01.20	01.01.21
År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Innbyggere 0-2 år	348	374	373	361	365	378	387	405	418
Innbyggere 3-5 år	367	370	375	372	389	394	405	408	406
Innbyggere 0-5 år:	715	744	748	733	754	772	792	813	824
Økning i året	29	4	-15	21	18	20	21	11	
Økning i % i året	4,06 %	0,54 %	-2,01 %	2,86 %	2,39 %	2,59 %	2,65 %	1,35 %	0,00 %
Barn i kommunale barneh. 1.1 i året:	71	36	30	33	36	36	36	36	-
Barn i private barneh. 1.1 i året:	458	562	567	565	578	593	613	632	-
Sum barn i barnehage 1.1 i året:	529	598	597	598	614	629	649	668	-
Endring kommunale i løpet av året:	-35	-6	3	3	-	-			
Endringar private i løpet av året	104	5	-2	13	15	20	25	25	
Sum endringar i løpet av året:	69	-1	1	16	15	20	25	25	
Økning i %	13,0 %	-0,2 %	0,2 %	2,7 %	2,4 %	3,2 %	3,9 %	3,7 %	
Andel barnehageplassar av barn 0-5 år:	74,0 %	80,4 %	79,8 %	81,6 %	81,4 %	81,5 %	81,9 %	82,2 %	

I løpet av 2016 reknar vi med ei auke i talet på barn i barnehagane med 16, medan veksten i talet på barn under 5 år er rekna å verte 21. Vi legg til grunn i økonomiplanen at veksten i talet på barnehagebarn omtrent vil svare til den forventa veksten i barn i aldersgruppa 0 – 5 år, slik at vi 1. januar 2020 har totalt 668 born i barnehagane i Meland kommune, noko som er 82,2 % av prognosen for talet på barn i aldersgruppa 0 – 5 år. Basert på berekningane ser vi at vi får ein liten nedgang i satsane per born i 2017 i forhold til 2016, og ytterlegare reduksjon i 2018 og 2019. Sjå tabellen under.

Satsar private barnehagar i Meland kommune i økonomiplanperioden

Kommunale satser ordinære barnehager:	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn:	148 585	168 144	156 844	176 444	174 927	164 300	157 638	161 363
Store barn:	70 178	80 678	73 663	84 011	82 824	76 831	73 130	75 199
Kapitaltilskudd:	4 100	4 864	9 500	12 262	12 262	12 262	12 262	12 262
Sum små barn:	152 685	173 009	166 344	188 706	187 189	176 562	169 900	173 625
Sum store barn:	74 279	85 542	83 163	96 273	95 086	89 093	85 392	87 461
%-sats private ekskl. Drømmehagen:	7/12 92%	7/12 96%	98 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	5/12 96%	5/12 98%						
%-sats Drømmehagen	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

%-vis endring i sats frå året før	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn:	-16,8 %	13,3 %	-3,9 %	13,4 %	-0,8 %	-5,7 %	-3,8 %	2,2 %
Store barn:	-19,1 %	15,2 %	-2,8 %	15,8 %	-1,2 %	-6,3 %	-4,2 %	2,4 %

Gj.snittleg vekta barnetal som grunnlag for tilskot	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn i ordinære barnehagar:	157	224	224	205	236	246	263	278
Store barn i ordinære barnehagar:	307	310	322	346	339	345	348	350
Sum barn i ordinære barnehagar:	463	535	546	551	574	591	611	628
Små barn i familiebarnehagar:	15	10	8	4	4	4	4	4
Store barn i familiebarnehagar:	3	6	2	3	6	6	6	6
Sum familiebarnehagar:	17	16	10	7	10	10	10	10
Sum alle:	481	551	556	557	584	601	621	638

Tilskotsutrekning (mill kr):	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Små barn (0-2 år):	24,0	38,3	35,9	36,6	41,8	41,0	42,0	45,5
Store barn (3-6 år):	20,5	25,0	23,5	29,4	28,7	27,2	26,1	27,0
Kapitaltilskudd:	2,0	2,7	5,2	6,8	7,2	7,4	7,6	7,8
Sum ordinært tilskot	46,5	66,1	64,6	72,9	77,7	75,6	75,8	80,3
Tillegg og justeringar	1,1	3,1	5,0					
Sum:	47,6	69,2	69,6	72,9	77,7	75,6	75,8	80,3
Auke frå året før		21,6	0,5	3,2	4,8	-2,1	0,2	4,6
Auke frå året før i %	-	45,4 %	0,7 %	4,7 %	6,6 %	-2,7 %	0,2 %	6,0 %

Det totale tilskotet vil likevel auke som følgja av at vi i 2017 får fleire små barn og færre store samanlikna med 2016. Satsane for små born er omtrent det doble av satsane for store born.

Dermed aukar tilskotet i 2017 med kr 4,8 mill. til kr 77,7 mill., samanlikna med ein prognose på kr 72,9 mill. i 2016. Budsjettet for 2016 er kr 1,8 mill. høgare enn prognosen på kr 72,9 mill. tilseier, slik at budsjettauken frå 2016 til 2017 vert på kr 3,0 mill. I 2018 vil vi få ein liten nedgang til kr 75,6 mill og i 2019 til kr 75,8 mill. Berekningane for 2018 og framover er imidlertid noko meir usikre enn tala for 2017.

7.2.2 Kommunal barnehagedrift

I økonomiplanen legg vi til grunn at Marihøna barnehage vert drive vidare som i budsjettåret 2016, men med ein viss auke i bemanninga frå 1. august 2016 for å kunne ta inn ein større andel små barn enn det som barnehagen har hatt tidlegare. Vi legg opp til at barnetalet i økonomiplanperioden vert som hausten 2016, med totalt 36 barn der halvparten er små og halvparten store. Ved etablering av ny kommunale barnehage frå hausten 2019 vert Marihøna nedlagt.

7.2.3 Driftstiltak barnehage – private og kommunal drift

Føljande framlegg til nye driftstiltak er fremja frå tenesteområdet. Auken i tilskot til private barnehagane kan vi ikkje velje vekk, og stillingsauke i Marihøna og tilsetjing i PPT vert gjennomført hausten 2016 og må vere med i prioriterte framlegg i økonomiplanen.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Barnehagesektoren						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-2 100	200	4 600	Basert på anslag over utvikling i barnetal, og dagens modell for berekning av tilskot.
2	Lærling	150	160	260	300	1 Ny lærling BUB faget i samsvar med å auke opp tal lærlingar Denne er ikkje budsjettert
3	30% Auke i assistentstilling i Marihøna	110	110	110	110	Gjelder fra august 2016. Ikkje budsjettert i 2016
4	PPT ansatt	450	450	450	450	Stillingsauke fra august 2016
5	Spesialpedagog	450	450	450	450	Ny stilling fra 2017
6	ICDP tverrfaglig arbeid	50	50	50	50	Satsingsområde i barnehageplanen og for sentrale føringar.Dekker utgifter til overtid for sertifiseringskurs
7	Auke av styrka midlar	900	900	900	900	Disse midlane vurderes mot faktisk behov fra år til år.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	5 110	20	2 420	6 860	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Auka tilskot private barnehagar	3 000	-2 100	200	4 600	Basert på anslag over utvikling i barnetal, og dagens modell for berekning av tilskot.
3	30% Auke i assistentstilling i Marihøna	110	110	110	110	Gjelder fra august 2016. Ikkje budsjettert i 2016
4	PPT ansatt	450	450	450	450	Stillingsauke fra august 2016
	Sum prioriterte tiltak	3 560	-1 540	760	5 160	

7.3 Skulane i Meland

7.3.1 Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden

Basert på tal på elevar i skulen og folkeregisteruttrekk av talet på born under skulepliktig alder har vi laga fylgjande prognose for tal elevar i dei ulike årsklassane:

Forventa elevutvikling basert på skuleår 16/17	Elevar i klassen pr klasseskrinn 16/17:															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10						
Born fødd pr år:	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	
Grasdahl skule	21	19	28	28	36	24	24	29	11	27	17	11	12			
Sagstad skule	66	66	61	80	51	59	60	67	64	50	46	41	48			
Meland Ung.skule	87	85	89	108	87	83	84	96	75	77	53	44	60	41	45	
Vestbygd skule	25	23	30	22	28	18	34	23	28	32	31	26	24			
Rosslund skule	11	13	13	11	12	19	17	16	17	17	16	19	17			
Rossl. ungd.skule	36	36	43	33	40	37	51	39	45	49	37	34	41	37	30	
TOTAL	123	121	132	141	127	120	135	135	120	126	90	78	101	78	75	
Skuleåret 2016/17:	Elevtal 1-7 klasse :		804	Elevtal 8-10 klasse:			254			Elevtal totalt:			1 058			

Ut frå dette oversynet kan vi summere elevtal per skuleår i økonomiplanperioden. Vi får ein vekst per år framover på mellom 31 og 43 born per år. I tabellen er sum skuleborn i teljinga (inkl. tal på barn i private skular) samanlikna med prognose for folketalsvekst for aldersgruppa 6-15 år. Det er etter oppjustering av folkeveksten til ny prognose frå SSB per 21. juni 2016 eit mindre avvik mellom venta folketaksutvikling i

aldersgruppa og våre anslag for vekst i elevtal. Folketalsutviklinga er litt høgare enn elevtalsutviklinga, og det kan innebere at vi får høgare klassetal enn skulane har rekna med i sitt økonomiplanarbeid.

Born fødd i år:	01-10	02-11	03-12	04-13	05-14	Endringar per år:			
Elevtal - sum per skuleår:	2016-17	2017-18	2018-19	2019/20	2020/21	17-18	18-19	19-20	20-21
Grasdøl skule	143	168	179	180	188	25	11	1	8
Sagstad skule	387	397	431	442	444	10	34	11	2
Meland Ung.skule	146	145	157	174	205	-1	12	17	31
Vestbygd skule	192	194	185	183	178	2	-9	-2	-5
Rosslund skule	121	114	109	105	101	-7	-5	-4	-4
Rossl. ungd.skule	108	112	112	120	131	4	-	8	11
TOTAL	1097	1 130	1 173	1 204	1 247	33	43	31	43
Elevlar i private skular:	76	76	76	76	76	-	-	-	-
Sum skuleborn pr skuleår:	1 173	1 206	1 249	1 280	1 323	33	43	31	43
Tal barn 6-15 år i befolkningsprog. pr 1. juli	1 183	1 225	1 274	1 322	1 367				
Avvik tal på skuleborn og befolkningsprogn.:	-10	-19	-25	-42	-44				

Det som i hovudsak er kostnadsdrivaren for skulebudsjettet er talet på klassar. Grovt kan vi rekne lærarressursar på kr 1,0 mill. per klasse på barnetrinnet og 1,4 mill. per klasse på ungdomstrinne til drift. I skuleåret 2016/17 reknar vi med at det i Meland kommune vert totalt 62 klassar ved dei 5 skulane. I skuleåret 2020/21 har vi ein prognose som synar at vi treng 70 klassar, ein auke på 8. Gjennomsnittleg elevtal per klasse er i skuleåret 2016/17 reknar vi med vert på 17,7, og denne er berekna å halde seg omtrent på dette nivået i økonomiplanperioden.

Sum klassar pr skule pr år:	Endring frå året før:				Sum Auke
	16/17	17/18	18/19	19/20	
Grasdøl skule	11	12	13	13	2
Sagstad skule	19	20	22	23	4
Meland US	6	6	6	7	2
Vestbygd skule	13	13	13	13	-
Rosslund skule	13	13	13	13	-
Sum pr trinn	62	64	67	70	8
Gj.snitt elevlar pr klasse:	17,7	17,7	17,5	17,7	17,8

I tillegg til elevtalsauke, står skulane ovanfor utfordringar kvart år med auka tal på born som ynskjer bokmål som målform. Dette får konsekvensar for talet på klassar på kvar skule, og behov for klasserom. Vi legg til grunn at vi klarer å løyse utfordringane med omsyn til språkdeling innanfor klassetalet i tabellen over, då det etter kvart vert 2 klassar på kvart trinn per skule unnateke barneskulen på Rosslund.

Det er venta at elevtalet aukar mest på Grasdøl (55) og Sagstad (57) i økonomiplanperioden, men auken i klassetal vert størst på Sagstad der vi reknar med 4 nye klassar i økonomiplanperioden. På Grasdøl og Vestbygd balanserer elevtalet i kulla som skal begynne på skulen i åra framover slik at det er usikkert kor mange klassar det er trong for, men vi føreset 2 nye klassar per skule. Auken kan koma tidlegare med større tilflytting enn rekna med. Det er og usikkert kor mange barn som vel å gå på private skular.

Behov for rammeauke til 8 nye klassar i økonomiplanperioden i skulane er rekna til å verte kr 0,8 mill. i 2017, 2,6 mill. i 2018, 4,4 mill. i 2019 og 5,8 mill. i 2020, alt samanlikna med driftsnivået i 2016. Sjå framlegg til driftstiltak frå skulane i tabellen nedanfor.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå skulane						
nr.	Navn på tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Vestbygd skule - auke timetal.	250	250	250	250	Frå 2015 er 1.klassekullet på 34 elevar, slik at ein ikkje kan slå saman klassar slik som tidlegare. Treng ekstra ressursar for å dekke opp for dette.
2	Grasdøl - Utvida assistentressurs	250	250	250	250	Behov for ekstra ressursar knytt til elevar med spesielle behov.
3	Ekstra spesped.-ressurs felles for skulane	1 000	1 000	1 000	1 000	Til nye elevar/vedtak som ikkje er kjend i budsjettarbeidet.
4	SFO- Ekstra ressurs felles for skulane	500	500	500	500	til nye elevar som ikkje er kjend i budsjettarbeidet. Jmf sfo-vedtekter. Summen gjeld totalt 1 stilling fagarbeider
5	Auka ressurs læremidlar alle skulane	750	750	1 000	1 000	100' pr skule. Auka behov for digitale læremidlar, som lisensar, tavlebøker, oppdaterte fagplaner etter 2013, som ikkje er lagt inn i rammene til skulane. I tillegg kjem ny læreplan frå ca 2019-2020, og vil kreve auka ressursar.
6	Skulebasert kompetanseutvikling (Etterutdanning)	100	100	100	100	Finnes ikkje sentrale midlar til etterutdanning.
7	Auke i tenestestandard ut frå ressurs	2 400	2 400	2 400	3 600	Skulane har definert felles nøkkeltal som eit grunnlag for å drive lovleg og forsvarleg opplæring. Tala er samla for alle skulane og fordeling mellom skulane må vurderast kvart budsjettår. Etter eventuell omfordeling mellom skulane har vi skuleåret 2015/2016 4 lærarstillingar for lite. Tala her angir auke med to stillingar i 2016 og nye to i 2017. Ikkje midlar i 2016 til iverksetting av modellen ut over intern omfordeling av eksisterande ressursar.
8	PPT-kontoret	800	800	800	800	Har for lite bemanning i forhold til behov i barnehagen og i skulen. Vurdere i samheng med psykolog-stilling innan PLOMS. Har ikkje tid til å drive vegleiing og rådgjeving.
9	Sagstad skule	400	1 200	2 400	2 400	Klasseauke fram til og med hausten 2018. Kjem to klassar hausten 2018.
10	Grasdøl skule	400	1 400	1 400	1 400	Auke med ein klasse hausten 2017 og ein hausten 2018, stabilt etter dette.
11	Meland ungd.skule			600	2 000	Ein ny klasse frå hausten 2019 og ein ny hausten 2020, men det skal ikkje store endringar i elevtal til før vi kan få tre klassar også frå hausten 2018. Avgjerande vil vere kor mange elevar som byrjar i private skular, og netto innflytting innanfor kvar aldersklasse.
12	Rosslund skule					Stabilt klassetal i års som kjem, men elevtalet går ned.
13	Vestbygd skule					Stabilt klassetal i års som kjem.
14	Renter og avdrag nye skulebygg	?	?	?	?	Sjå eigen liste over kva investeringar dette gjeld.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		6 850	8 650	10 700	13 300	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Nye klassar alle skulane	800	2 600	4 400	5 800	Samla kostnad nye klassar på Vestbygd, Sagstad, Grasdøl og Meland Ungd.skule, samt noko styrking av spes.ped ressursar på skulane.
2	Auke i tenestestandard ut frå ny ressursfordelingsmodell.		1 200	2 400	3 600	Rådmann prioriterer denne satsinga i skulen, men først frå 2018
3	PPT-kontoret - auka stillingsressurs	400	800	800	800	Rådmann prioriterer ressursauken frå 2017
Sum prioriterte tiltak		1 200	4 600	7 600	10 200	

7.3.2 Felles ressursfordelingsmodell for grunnskulen i Meland

På oppdrag frå rådmann, har tenesteområdeleiarane og rådgjevar for skule, utarbeidet ein felles ressursfordelingsmodell for skulane. Formålet med ein slik modell er:

- Bruke felles aksepterte nøkkeltal/kriterier for ressursfordeling
- Bruke modell til å ujamne forskjellar mellom skulane
- Bruke modellen til å møte dei nye utfordringane skulane står overfor
- Bruk modellen som grunnlag ved tildeling av ressursar til skulane

Modellen skal sikre stabile og føreseielege rammar over tid. Kostra viser at andel elevar som får spesialundervisning i Meland aukar, og er no på 13%. Tilsvarende er andelen for Kostragruppe 8 på 8,2% og gjennomsnittet for landet (utanom Oslo) er 7,9%. Andelen i Meland har auka med 1,5% frå 2014 medan det er reduksjon både i Kostragruppa og nasjonalt. Ein av fleire drivarar bak eit slik auke er dei økonomiske. For å snu denne utviklinga er skulane avhengig av dei ikkje tapar økonomisk dersom dei klarar å redusere andel elevar med spesialundervisning. Tilpassa opplæring er ein del av den ordinære undervisninga. Modellen er tenkt å sikre skulane den basis dei treng for å gje tilpassa opplæring.

Framlegget til ressursauke i økonomiplanen gjeld samla for alle skulane og det må gjerast ei vurdering av fordeling kvart budsjettår. Det vil over tid arbeidast for ein omfordeling av ressursar mellom skulane. Samla sett manglar skulane fire lærarstillingar for implementering av ønska ressursnivå. Tiltaket er teke med som framlegg frå 2017 med auke med to stillingar frå hausten og nye to i 2018. I 2017 er det ikkje prioritert midlar til iverksetting av modellen ut over intern omfordeling av eksisterande ressursar.

7.3.3 Grasdal skule

Elevtalet ved skulen er raskt aukande. Frå august 2016 til 2020 aukar vi med 55 elevar frå 143 til 188 elevar, og den største auken kjem til skulestart 2017, då vi aukar totalt med 25 elevar. Slik utviklinga har vore dei siste åra, er det sannsynleg at vi kan forvente ei deling i målform på kvart steg i bokmålgruppe og ei nynorskgruppe. Vi har budsjettert med ein ny klasse hausten 2017 og ein hausten 2018, og sannsynlegvis stabilt etter dette i økonomiplanperioden med to parallellar på kvart trinn. Vi vil oppleve ei auke i skyssutgifter grunna farleg skuleveg og transport til symjeopplæring. Det vil vera avgjerande for ein trygg skuleveg at fylkesvegen mellom Fosse og Moldekleiv vert utbetra raskt som del av Nordhordlandspakken. Oppstart av bygging i regulerte boligområde i vår skulekrins etter dette vil gi eit enno større elevtal i denne økonomiplanperioden.

Frå juni 2016 er skulen også ein byggeplass og det vil by på ekstra utfordringar i skuleåret 2016/17. Det er vedteke modulbygg med 4 klasserom, grupperom og kontor til helsesøster i denne perioden. Personalet, elevar og foreldre ser fram til nybygg og ombygging for å skape eit enno betre læringsmiljø frå 2017 og framover. Det vil også vera behov for auka ressursar til pultar, stolar og læremidlar. Det er nødvendig med prioritering av pedagogisk utviklingsarbeid og eit godt læringsmiljø for alle elevane i heile kommunen for å kunne realisere mål om betre læringsresultat og satsing på lesing og realfag.

7.3.4 Meland Ungdomsskule

Meland ungdomsskule har dei komande åra elevtal på litt over 60 elevar per skuleår. Skuleåret 2016/2017 reknar vi med at vi har totalt 146 elever ved skulen, aukande til totalt 205 i 2020/2021. Tala er noko usikre, og avhengig av kor mange som vel å gå i private skular. Når det likevel er rekna med berre to klassar per trinn fram til 2019, byggjer det på forventning om at foreldre søker mot privatskular. Det er ei utfordringa at vi ikkje veit kva elevtalet vert før nokre månader før skulestart, som følgje av muligheita til å velje private alternativ.

Skulen nyttar per i dag lokalitetar for kroppsøvingfaget og valfag på Frekhaug folkehøgskule og i Meland aktiv. Denne ordninga gjer at vi må nytte undervisningstid til å gå til og frå lokalitetane utanfor skulen sitt område. Dette har også FAU tatt opp som ein lite tilfredstillande ordning, og presisert behovet for kroppsøvinglokalitetar.

7.3.5 Sagstad skule

Sagstad skule er ein barneskule med eit forventta elevtal på 385 elevar hausten 2016. Den største utfordringa for skulen i økonomiplanperioden er at elevtalet framleis er aukande og prognosane tilseier at elevtalet aukar til 444 elevar skuleåret 2021/2021.

Skulen forventar låg vekst i elevtalet hausten 2016 og hausten 2017, før ein får ei kraftig auke hausten 2018. Talet på klassar i økonomiplanperioden er noko usikker, sidan språkdelling vil vere avgjerande for klassetalet. Tendensen dei siste åra har vore at rundt 1/3 av elevane skal ha bokmål. Dersom denne tendensen held seg vidare, kan vi forvente ein utvikling i klassetal som i pkt. 7.5.1 over. Auka elevtal gjev skulen ei utfordring i samband med auka kostnader til lærebøker, lisensar og anna undervisningsmateriell.

I juni 2016 startar utbygginga av Sagstad skule. Dette vert ein utfordrande periode der 2/3 av elevar og tilsette må flytte i brakker fram til utbygginga skal vere ferdig rundt juletider 2017. I samband med auka elevtal i økonomiplanperioden vil det være behov for investeringar i pultar og stolar. Det er ønskjeleg at dette kjem på plass i samband med utbygginga.

Talet på born i SFO ser ut til å halde seg stabilt i økonomiplanperioden.

7.3.6 Rossland skule

Rossland skule er ein 1-10 skule med svakt synkande elevtal. Klassetalet vert stabilt i økonomiplanperioden. Det vert ein klasse på kvart trinn på barnetrinnet, og to parallellar på ungdomstrinnet. Rossland skule har ikkje språkdelling på barnetrinnet.

Det er trong for oppgradering av materiell, stolar og pultar i perioden.

7.3.7 Vestbygd skule

Vestbygd skule er ein barneskule med 190 elevar hausten 2016. Det er då ein klasse på 1. trinn og to klassar med språkdelling på alle trinn elles. Elevtalet ser ut til å vera stabilt i underkant av 200 i økonomiplanperioden. Det vil i perioden vere behov for betydeleg tilrettelegging for elevar med spesielle behov både i skule og SFO.

Krav om språkdelling og store kull på dei fleste trinn gir mindre fleksibilitet i høve til organisering av undervisninga. Det vil vere behov for auka investering i ulike læremidlar framover. Vestbygd skule har dei siste to åra fått fleire tilsette, og det medfører auka press på personalrom og parkeringsareal.

7.4 Kommenterar til tiltak og prioriteringar innan Helse

Kommunale helsetenester er for tida i stor endring. Lenge har lokale tilhøve som folkevekst og befolkningssamansetning vore ei utfordring. Dei næraste 2-4 åra er det i tillegg lagt opp til store statlege reformer innan oppgåvefordeling mellom kommunar og sjukehus. Det er varsla endringar i finansieringssystema for fleire av helsetenestene, og Regjeringa er midt i ei større satsing innan rus og psykisk helse der kommunane skal få fleire oppgåver. Vidare er det stor statleg satsing på helsetilbodet til barn og unge, gjennom direkte finansiering over statsbudsjettet, samt ulike tiltaksordningar. Det er og eit nasjonalt mål å styrke fastlegetenesta til å kunne ta inn nye oppgåver, m.a. knytt til tettare oppfølging av pasientar utskreve frå sjukehus, samt delta meir aktivt i førebyggjande helsearbeid. Dette vil krevje fleire fastlegar.

Satsing innan helseområdet kjem og fram gjennom lokale styringsdokument:

- Kommunepleanen for 2014 – 2015 (samfunnsdelen) vart vedteke av kommunestyret i mai 2014. Denne inneheld klare føringar for styrking av førebyggjande helsearbeid, og då spesielt innan helsestasjonstenesta og fysioterapitenesta.
- Kunnskapsdokument folkehelse, vedteke i 2014, nemner spesifikke utfordringar innan områda førebyggjande helsearbeid (friskliv), helsetenester for barn og unge og fysioterapi.
- Temaplan idrett, kultur og folkehelse, vedteke av kommunestyret i januar 2014 har lagt føringar for tilrettelegging av fysisk aktivitet.
- Tenesteavtaler inngått med sjukehusa, vedteke av kommunestyret i 2012. Desse er juridisk bindande for kommunen. I ny revidert tenesteavtale for svangerskap- barselomsorga vert det kommunale ansvaret for oppfølging av mor og barn i samband med fødsel gjort meir tydelig. I praksis får kommunen ei plikt til tettare oppfølging med heimebesøk etter fødsel, samstundes som liggetid ved barselavdeling går ned.

Kommunen opplever sterk vekst i dei yngste årsklassane, og det er naudsynt med bemanningsauke for å dekke opp for auka tenestebehov til denne aldersgruppa. Det er sett i gang eit regionalt samarbeid for frisklivstiltak og lærings- og mestringstilbod for kronisk sjuke. Vidare vert det gjennom budsjettåret lyst ut ulike statlege midlar til tiltak innan helseområdet. Mange av desse tiltaka krev kommunal eigendel. Kommunen bør derfor sette av nokre midlar til kommunal medfinansiering for å kunne hente inn statleg medfinansiering av slike tiltak.

Våren 2015 har Regjeringa lansert 2 stortingsmeldingar om kommunalt arbeid innan helsesektoren, ein om folkehelse og ein om primærhelsetenestene.

Stortingsmelding 19 (2014-2015) «Mestring og muligheter» bygger på folkehelsemeldinga frå 2013. Det skal leggas opp til tettare kopling mellom frivilligheten og kommunen sitt arbeid innan psykisk helse, folkehelse, trivsel, livsstil, tilhørighet og lokalsamfunnsutvikling. Vidare skal folkehelsearbeidet vere kunnskapsbasert, og byggje på m.a. lokale oversikter over helsefremmande og helseskadelege tilhøve i kommunen (jfr. Kunnskapsdokument folkehelse, vedteke av kommunestyret i 2014). Det skal og leggest opp til ein meir moderne eldrepolitikk med vekt på aktivitet og deltaking. Stortingsmelding 19 inneheld likevel få konkrete tiltak som kommunen kan spesifisere som tiltak i økonomiplanarbeidet, men det er forventet fleire konkrete tiltak gjennom dei neste statsbudsjetta. Kommunen må regne med at nye tiltak vert finansiert, men det vil truleg vere naudsynt også med prioriteringar innanfor dei rammeløyingane som kommunen får.

Stortingsmelding 26 (2014-2015) om primærhelsetenesta kom i mai 2015. Denne legg opp til styrking av helse tenester for barn og unge. M.a. varslast ny forskrift om drift av helsestasjon. Det vert lagt opp til styrking av

feltet rus/psykiatri med m.a. mulig overføring av driftsansvar for dei distriktpsikiatriske sentra til kommunane. Innan rehabiliteringsfeltet må kommunane styrke både stillingsressursar og kompetanse, og det er varsla ny finansieringsordning innan kommunale fysioterapitenester.

Frå 2017 vert det lovpålagt med kommunalt døgntilbod innan psykisk helsevern. Det er sett i gang eit regionalt prosjekt for å sjå korleis denne oppgåva kan løysast interkommunalt. Det er ikkje satt av midlar i drift av desse tiltaka i økonomiplanen. Grunnen er at det er uklart kva krav kommunane vil få, kva tilbod som vert krevd, og korleis tilbodet skal finansierast. Her må kommunen avvente statlege vedtak.

Frå 2020 vert kommunepsykolog ei lovpålagt stilling. Kommunen har søkt, og fått tildelt, kr 300.000 i statleg støtte for 2016. Dersom kommunen skal lyse ut og tilsette psykolog må det sikrast finansiering i økonomiplanen.

Regjeringa legg opp til at primærhelsetenestene skal vere samlokalisert på tvers av tradisjonelle faggrupper, og at kommunen skal organisere primærhelseteam med fleire faggrupper som har ansvar for pasientane. For meir komplekse problemstillingar skal det etablerast oppfølgingsteam. Konkret gjennomføring og finansiering av desse endringane veit ein pr i dag lite om. Men det er viktig at kommunen, når ein utviklar tenestetilbod, tar høgde for dei endringar som er venta. Denne strukturendringa vil og krevje endring i disponering av bygningar. Helsetenesta sine behov for endring i arealbruk må derfor takast omsyn til. Dette vil gjelde om ein held fram som eigen kommune, men arealbehovet må også takast omsyn til om det blir ny kommunestruktur, der Frekhaug skal ha nærsenterfunksjonar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Helsetenesta						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Barn og unge	850	850	1 150	1 150	Det er gjennomført styrking av helsestasjon og skulehelseteneste i 2015 og 2016 utanom økonomiplan, i midlar over statsbudsjettet. Ytterlegare 850.000 er lagt inn som finansiering av kommunepsykolog (føreset statleg tilskott på kr 300.000). Ytterligere 1/2 årsverk innan helsestasjon / skolehelse er lagt inn fra 2019. Evt statlige midler kommer i tillegg.
2	Folkehelse og friskliv, utviding av tilbod	200	200	200	200	Kommunal fysioterapi for spesifikke målgrupper, fallkurs / kvardagsrehab. / folkehelseiltak 200.000
3	Psykisk helse og rusvern	0	600	1 200	1 200	Dette saksområdet er særst vanskeleg å budsjettere, grunna varsla lovendringar. Kommunane får plikt til ØH-døgntilbod innan rus/psykisk helse fra 2017; samt innføring av gebyr for liggedøgn for utskrivingsklare pasientar. Det er ikke tatt høgde for dette, vi må føresete statleg fullfinansiering. Det kan vere behov for å revidere dette allerie i budsjettarbeidet for 2017. På lang sikt er det ønskelig å etablere bo-team som kan betjene brukere til fleire av døgnets timar. Dette vil kreve flere årsverk. Kostnadene er vanskelig å beregne, da finansieringen p.t. er uklar. I planen legges inn en kommunal egenandel fra 2018, men denne må revideres når mer informasjon foreligger.
4	Eldre helse og rehabilitering	250	250	250	700	Styrking av legedekning og fysioterapidekning ved Meland sjukeheim grunna fleire korttidsplassar og dårlegare pasientar frå sjukehus.
5	Kliniske tenester	300	500	500	500	Klinisk fysioterapi halv heimel i løpet av 2016 innan rammen. Heilårseffekt fra 2017, samt økte leiekostnader. Det er naudsynt å auke kapasiteten i fastlegeordninga i samsvar med folkevekst.
7						
8	Styrke forvaltning / administrasjon	300	400	400	400	Behov for ressursar til driftsstøtte, forvaltning, leing og administrasjon for at tenesteområdet skal fungere. Dette grunna endring i arbeidsomfang, og nye forvaltningsoppgåver frå Staten.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	1 900	2 800	3 700	4 150	

Dei varsla omstruktureringane gjer det vanskeleg å vere spesifikk i personell- og ressursbehovet i økonomiplanperioden. For ikkje å låse seg til spesifikke tilbod, stillingar eller yrkesgrupper har Helseavdelinga vald å legge fram «pakkøløysingar» i sitt framlegg til tiltak. T.d. vil satsing innan barn og unge kunne krevje ulike yrkesgrupper. Tenesteområdet ønskjer ikkje å låse satsinga til spesifikke yrkesprofesjonar, men heller vurdere dette løpande ut frå innbyggjarbehovet, endringar i sjukehusa sine oppgåver, samt nye nasjonale krav.

Samstundes må ein i planen sikre finansiering av framtidige behov som i dag er kjent, gitt dagens krav og finansieringsmodellar. Sjølv om kommunen må forutsette at nye krav til tenesteleveransar vert statleg finansiert, veit ein at det innan fleire område kan ligge krav om kommunal delfinansiering.

7.5 Kommenterarar til tiltak og prioriteringar innan NAV

NAV står for arbeids- og velferdsforvaltning. Nasjonale mål og prioriteringar er at ein ynskjer eit land med små forskjellar og minimal fattigdom. Det sentrale verkemiddelet i innsats mot fattigdom er arbeid. NAV skal kunnskap om dei generelle levekåra i samfunnet og fremje sosial og økonomisk tryggleik, fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltaking i samfunnet. NAV skal ha eit spesielt fokus på barn og unge og deira familiar.

I Hordaland er det satt opp ein eigen levekårsindeks basert på 8 utvalde kriterier mellom anna andel personar i aldersgruppa 18-24 år som mottar sosialhjelp, median bruttoinntekt, utdanningsnivå, sjukefråvær og liknande. I denne levekårsindeksen er Meland kommune rangert som kommune nr 25 i Hordaland og ligg nest sist i Nordhordland. Denne indeksen kan antyde at Meland kommune har utfordringar. Når ein i tillegg veit at fattigdom går i arv (låg inntekt, utdanningsnivå, helse, uføretrygd) er det viktig at NAV med sine tilsette og tilgjengelege verkemiddel prioriterer arbeid og innsats riktig.

Når ein ser levekårsindeksar og fattigdomsbilete i stort er busette flyktningar overrepresentert i den gruppa som ligg under fattigdomsgrensa i Norge. Meland kommune skal sikre at busette flyktningar etter introduksjonsprogram er økonomisk sjølvstendige og godt integret i samfunns- og arbeidsliv. Meland kommune vil arbeide aktivt og systematisk for at fleire av dei busette flyktningane er yrkesaktive og ikkje avhengige av økonomisk sosialhjelp. NAV Meland har etablert eit prosjekt «arbeid først» og har fått skjønnsmidlar frå fylkesmannen til eit prosjektet. I prosjektperioden vil vi arbeide aktivt for at den enkelte flyktning får nyttiggjere seg utdannings- og erfaringsbakgrunn frå heimlandet slik at ein får til ein raskare og meir nyttig tilnærming til arbeidslivet.

Arbeidsløysa i Meland kommune er per april 2016 3,8%. Til samanlikning ligg Hordaland fylke på 3,4% og Lindås kommune på 3,8%. Meland kommune har lenge vore ein av dei kommunane i Hordaland med høgast arbeidsløyse. I dag kan vi seie at Meland kommune ligg meir på nivå med dei andre kommunane det er naturleg å samanlikne seg med. Dette kan fort endre seg.

Meland kommune ligg høgt når det gjeld brukarar som er under arbeidsavklaring. Arbeidsavklaring er ei statleg yting som sikrar folk inntekt i periodar der folk på grunn av sjukdom eller skade har trong for hjelp frå NAV for å kome i arbeid. Rundt 20% av dei som har arbeidsavklaringspengar i Meland er under 30 år. Meland kommune har ung befolkning og tala frå NAV-statistikken speglar dette.

Enkelt sagt er det slik at for kvar dag ein person er registret i NAV-systemet aukar sjansen for at personen vert verande i NAV. Tida arbeider mot oss. Arbeid med ungdom uavhengig av yting er difor eit prioritert område i NAV generelt og særskilt i Meland kommune. Kommunestyret har og vedtatt aktivitetsplikt for ungdom på sosialhjelp. NAV Meland har lagt opp eit stramt «regime» rundt ungdom slik at dei ikkje vert gåande som passive mottakarar av ytingar, og i staden vert motivert for arbeid eller skule. NAV Meland har etablert «ungjobb» som er ein møteplass for ledig ungdom.

Ein del av ungdommane våre er vanskelegare å finna høvelege aktivitetar for enn andre. Skal vi sikre ein god aktivitet som kan gje resultat, må ein del av ungdommane fylgjast meir opp i arbeidsretta aktivitet enn det ein kan vente at dei aktuelle arbeidsgjevarane eller avdelingane i kommunen kan gi.

Det vert fortløpande vurdert om dette er eit arbeid der ein og kan samarbeide med dei andre kommunane i området. Det er i økonomiplan for 2016-2019 lagt inn ynskje om ei halv stilling for særskilt å kunne fylgje opp dei som ikkje kan nyttiggjera seg ordinære tiltak og utplassering.

Det er frå tenesteområdet lagt inn framlegg til ei forsiktig auke i sosialhjelp. Dette heng saman med auke i arbeidsløysa generelt og auke i folketal.

For økonomiplanperioden 2017-2020 er det lagt inn framlegg til tiltak slik:

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå NAV							
nr.	Framlegg til tiltak	2016	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	NAV - auke i sosialhjelp		150	200	250	300	Folketalsauken vil slå inn med auke i sosialhjelp.
2	Arbeid for sosialhjelp og lågterskeltilbod til sosialhjelpsmottakarar		350	350	350	350	Planlegg tiltak i samarbeid med Lindås, krev ei stilling. Bør gje innsparing på sosialhjelpsutlegga.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		0	500	550	600	650	
Ingen prioriterte tiltak frå NAV							

7.6 Kommenterarar til tiltak og prioriteringar innan Barnevern

Meland kommune vart i 2011 og 2013 styrka med statlege midlar til oppretting av totalt to permanente stillingar i barnevernstenesta. Tilskotet her vert vedteke årleg i samband med budsjetthandsaminga i Stortinget. Etter ei tid vil midlane gå inn i rammeoverføringa til kommunen. For å ta høgde for bortfall av det øyremerka tilskot må det budsjetterast med kr 650.000,- frå 2017 og kr 1.300.000,- frå 2019. Då dette er venta å komme inn som tilsvarande auke i rammetilskotet til kommunen ut over det som i inntektsføresetnadane i kap.5, treng ein ikkje auke nettorammane for å få med desse tiltaka.

Utgiftene til kjøp av tiltaksplassar i barnevernet har vore moderate over fleire år, men vi ser no ei auke i barn som har trong for særskilde plasseringar. Dei barna som vi må ta omsorg for har oftast omfattande skader noko som igjen fører til kostbare plasseringar. Departementet set no fram forslag om at kommunane skal dekke 80% av dei faktiske kostnadane ved plassering i tiltak som dei formidlar. Desse faktorane gjer det sær utfordrande å budsjettera på barnevernsområdet. Ei plassering kan føre til ei utgift på mellom 1.500' til 2.000' på årsbasis. Det er likevel ikkje lagt inn framlegg til auke i ramma utover bortfall av statleg tilskot til stillingar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Barnevernstenesta							
nr.	Framlegg til tiltak	2016	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Barnevern - bortfall av øremerka tilskot til 2 stillingar		650	650	1 300	1 300	Brutto kostn. pr stilling kr 650', som vil mangle finansiering når tiltaket vert lagt inn i kommunane sine rammeoverføringar. Usikkert når og om det skjer, tek det som som tiltak og må eventuelt inn dersom tilskotet faller bort.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		-	650	650	1 300	1 300	
Ingen prioriterte tiltak på Barnevernet							

7.7 Tiltak og prioritering innan pleie- og omsorg

7.7.1 Meland Sjukeheim

Sjukeheimen har per 2016 bemanningskapasitet til drift av 39 pasientsenger. Desse er fordelt slik:

- 9 korttids- og rehabiliteringsplassar ved Solkroken.
- 12 plassar for demente ved Lerketunet
- 18 plassar ved langtidsavdelinga ved Nordgardstunet

Nattenesta

Meland sjukeheim har ikkje lagt inn auke av institusjonsplassar i 2017, men noko auke i drifta av nattenesta. Samhandlingsreform og auke av utskrivingsklare pasientar frå sjukehus med komplisert og samansett sjukdomsbilde stiller krav til sjukepleiekompetanse også innan natt-tenesta. Krav til medisinsk-teknisk kompetanse er aukande i døgnkontinuerleg tenesteyting. Natt-tenesta handterer alle pasientar ved både institusjon og heimeteneste i tidsrom kl. 2145-0715. Det er trong for auka ramma med kr 0,6 mill. for å sikre forsvarleg tilsyn og tenesteyting på natt. Auka kapasitet ved nattenesta er og i seg sjølv eit førebyggjande tiltak med omsyn til å ta ned press på institusjonsplassar.

Ein legg opp til auke i drifta for 2 plassar ved lindrande eining frå 2018. Dette gjer at heimetenesta i 2017 må ivareta de i målgruppa som ikkje får tilgang til institusjonsplassar her.

Korttidsavdelinga gir i dag teneste ved 9 pasientrom der to rom er tenkt til bruk ved lindrande behandling. Desse to romma har tilknytt to rom til bruk for pårørande slik tilfelle. Drift av dei to romma ved lindrande eining ikkje bemanna tilstrekkeleg opp i høvet til nok og rett kompetanse. Denne ressursauken ligg i økonomiplanen med tiltak frå 2018.

Langtidsavdelinga

Vidare er det kapasitet ved langtidsavdelinga til å auke opp drifta med 4 ordinære pasientrom. Desse vert i dag midlertidig nytta til kontor for heimetenesta. For å ta i bruk desse romma til langtidsplassar krev det auke stillingsressurs både dag, helg og kveld (totalt 6 stillingar). Dette tiltaket føreset auka kapasitet ved natt-tenesta slik det er prioritert i 2016 og vidareføring av dette i 2017.

Dagaktivitetstilbod demens

Frå 2020 er det lovkrav at kommunen skal ha eit dagtilbod til heimebuande personar som lever med demens, relatert til Rundskriv 1-5/2007 Aktiv omsorg. Tilbod til heimebuande personar med demenssjukdom skal m.a. stimulere til eigenmestring tilpassa den einskilde sitt funksjonsnivå slik at ein kan bu heime så lenge som mogeleg kombinert med naudsynt avlastning for pårørande. Framlegget gjeld i første omgang tilbod 2-3 dagar i veka i ein oppstartsfase med 5 plassar. Ein kan her vurdere kjøp av tenester frå private som t.d. på gard/ «inn på tunet» osv. Kommunen har utfordringar med lokalitetar knytt til gjennomføring av tiltaket. Det er mogeleg å søkje tilskot til diverse utgifter med omlag 30% per plass.

Anna

Det er trong for å auke kapasitet fysioterapi ved institusjon. Opning av tilbygg Meland sjukeheim og auka tal pasientar har til no ikkje vore supplert med auka kapasitet for fysioterapitenester. Det er ei målsetting å satse meir aktivt på korttids- og rehabiliteringsplassar og dette set krav til kapasitet innan fysioterapi.

Meland sjukeheim vil prioritere øvst styrka natt-teneste, jamfør kommentar til ulike satsingar over. Tiltaket er prioritert vidareført i 2017, sjå tabell neste side.

7.7.2 Heimetenesta

Nye reformer dei siste åra har resultert i at oppgåver er overført frå spesialisthelsetenesta til kommunane. Pasientane har kortare liggetid på sjukehusa og mykje av behandlinga er poliklinisk. Heimetenesta må fylgje opp pasientar som er dårlegare enn tidlegare, og nye brukargrupper med meir fagleg krevjande, komplekse og psykososiale behov. Ei sterk heimeteneste kan førebygge funksjonssvikt og sjukdomsutvikling og utsetje innlegging på sjukehus eller sjukeheim. Skal vi klare å gi fagleg gode tenester må vi heve det faglege nivået i heimetenesta, og auke talet tilsette med helse- og sosialfagleg utdanning.

I kommunen sin årsmelding for 2015 er det teke med Kostra-tal og andre nøkkeltal for drifta av Meland heimeteneste. Tenesteyting/økonomi i komande økonomiplanperiode 2017-2020 er framleis sårbar for individulle endringar i tenestebehov. Dette gjeld både kjende brukarar og nye behov jamfør folkevekst. Det er eit sentralt moment at fordeling av økonomisk ramme til tenesteytinga siste åra er om lag 60 % til barn/unge/unge vaksne og 40% til personar over 67 år.

Meland kommune har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing/prosjekt innan kvardagsrehabilitering. Prosjektperioden er satt til ut 2016. Arbeidsform vektlegg førebyggjande verksemd. Brukarane sine eigne erfaringar og ynskje er utgangspunkt for å skape eit godt liv og utvikle gode tenester. Arbeidsform er krevjande ved oppstart og etablering, men har dokumenterte gevinstar. Dette gjev mellom anna meir sjølvstende og betre helse hjå pasientane/heimebuande og gjev ein reduksjon i tal vedtakstimar hjå einskilde i målgruppa. Ein legg opp til ein integrert modell der ein skal samordne arbeid mellom ulike profesjonar som t.d. sjukepleie, fysioterapi og ergoterapi.

Fokus på eigenmestring krev meir tidsressurs og krev difor auka økonomisk ramme. I fylgje statlege føringar skal velferdsteknologi vere ein integrert del av tenestetilbodet i omsorgstenestene innan 2020. Ein har starta arbeid med kompetanseheving for personalet på dette området, og vil arbeide for ei gradvis innføring av denne tenesta hjå aktuelle brukarar i åra framover.

Både heimeteneste og institusjon har trong for å effektivisere turnusplanlegging og vikarinneleige. Dette er eit viktig område som har stor økonomisk betydning for drifta og er tidkrevjande. Det er trong for å samordne dette arbeidet og styrkje kompetansen på færre personar. Ein vil nytte interne fagpersonar som skal spesialisere seg på dette, men fører til at vi må kompensere for bortfall av helsefagressurs innan heimetenesta.

Kartlegging syner lovkrav om å vurdere oppjustering av vedtaksnivå når det gjeld avlastning barn/unge. Det er trong for ei gradvis auke til opp mot kr på 1,2 mill. i økonomiplanperioden. Denne summen inkluderer ikkje med nye behov som følgje av folkevekst. Avlastningstiltak for barn/unge er i seg sjølv eit førebyggjande tiltak med omsyn til å redusere seinare vanskar for dei det gjeld kombinert med å ivareta pårørande.

Meland heimetenesta har auka krav til sakshandsaming og forvaltningsvedtak jamfør prinsipp om beste effektive omsorgsnivå. Forsvarleg kapasitet forvaltning er viktig med omsyn til den samla tiltakskjeda til å fatte enkeltvedtak på rett teneste, med rett nivå til rett tid. I tillegg set auka klagehandsaming og krav til forvaltningskompetanse. Både Meland sjukeheim og Meland heimetenesta bør satse meir aktivt på lærlingar som del av rekrutteringsstrategi innan helsefag. Det er lagt inn framlegg om å auka ramme for å kunne gje eit betre tilbod om lærlingeplassar. I ramme for 2016 er det satt av 300.000 til føremålet, og sum bør aukast med omsyn til noverande og framtidige behov personell. Meland heimeteneste vil prioritere høgast styrka kvardagsrehabilitering jamfør ulike satsingar over.

Sjå tabellen nedanfor med oppsummering av framlegg til tiltak frå sjukeheimen og heimetenesta.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Pleie- og omsorg						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	2 pasientrom palliasjon / lindrande behandling		2 000	2 000	2 000	Ressurskrevjande tenesteyting med heildøgnsdrift av 2 pasientrom v/ Lindrande eining Solkroken. Sjukepleieressurs døgnbemanna pt stipulert til 3 årsverk. Tiltaket føreset at oppjustering av 1,8 årsverk i Natt-tenesta også vert gjennomført - sjå eige tiltak under. Kan vurdere kombinasjonsbruk av lokale til avlastning og/eller kapasitetsauke rehabilitering.
2	Fysioterapi - auke i timetal på sjukeheimen tilsarande 0,5 årsverk	300	300	300	300	Pasienttal har auka siste år utan at ein har auka kapasitet fysioterapi tilsvarande. Satsing på kortid/rehabilitering krev auka stillingsressurs. Behov vurdert til auke med med 50% frå dagens 30% til 80% stilling relatert til institusjonsdrifta.
3	Dagaktivitet for heimebuande med demenssjukdom	250	500	750	1 000	Frå 2020 er det lovkrav at kommunen skal ha eit dagtilbod til heimebuande demente. Dagaktivitetstilbod er relatert til Rundskriv 1-5/2007 Aktiv omsorg. Tilbod til heimebuande personar med demenssjukdom skal m.a. stimulere til eigenmestring tilpassa den einskilde sitt funksjonsnivå slik at ein kan bu heime så lenge som mogeleg kombinert med naudsynt avlastning for pårørande. Framlegget gjeld i første omgang tilbod 2-3 dagar i veka i oppstartsfasen med 5 plassar. Ein kan her vurdere kjøp av tenester frå private. Kommunen har utfordringar med lokalitetar knytt til gjennomføring av tiltaket. Kan og søkje tilskot til diverse utgifter med omlag 30% per plass.
4	4 nye pasientrom langtid - auke frå noverande 18 til 22 pasientrom.		1 400	2 500	3 400	Auke kapasitet med 2 pasientrom på sjukeheimen frå haust 2018 og ytterlegare 2 rom frå haust 2019. Stipulert stillingsressurs/årsverk pt ved døgkontinuerlig bemanning. Tiltaket føreset auka kapasitet ved Natt-tenesta jamfør eige tiltak under.
5	Kontorlokaler heimetenesta		?	?	?	5 kontorplassar i heimetenestene som følgje av at pasientrom på sjukeheimen vert teke i bruk
6	Sekretærressurs	200	200	200	200	ny 40% stilling - øke fra 60%
7	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
8	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing med integrert modell - 2 årsverk og ytterlegare 1 årsverk frå 2018	1 200	1 800	1 800	1 800	Meland har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing/prosjekt innan kvardagsrehabilitering. Arbeidsform er krevjande ved oppstart og etablering, men har dokumenterte gevinstar (meir sjølvstende hjå pasientane, betra helse og reduserte vedtakstimar hjå målgruppa) på sikt. Behov vurdert til kapasitetsauke med 2 årsverk sjukepleieressurs og 1 årsverk helsefagarbeidar. I tillegg er det trong for å sikre deltaking via ergoterapi og fysioterapi.
9	Administrativ ressurs - turnusplanlegging og vikarinnhenting - 1 årsverk.	300	550	550	550	Spesialiserer kompetanse innan turnus/vikarinnhenting og omgjering av ansvarsområder internt. Samordninga skal bistå både heimeteneste og institusjon. Er pt vurdert å kreve kompensasjon i tenesteyting v/heimetenesta med samla 1 årsverk helsefagarbeidar.
10	Sakshandsaming og forvaltning innan heimetenesta - 1 årsverk.	350	600	600	600	Trong for auka kapasitet forvaltning av lovkrav og vedtaksvurdering. 100 % sjukepleiarressurs/3 årig høgskule
11	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk - heilårseffekt frå 2017	600	600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiar kompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Høgaste prioritet frå tenesteområdet, prioritert med kr 600.000,- frå hausten 2016. Rest er heilårseffekt frå 2017.
12	Læringsatsing innan helsefag - samla sum for både institusjon og heimeteneste	150	250	250	300	Felles satsing innan omsorg - 2 nye med oppstart per år. Eit lærlingeløp er 2 år. Institusjon startar opp med 1 haust 2015. Kostnad av årslønn med om lag kr. 410.000 er 30% 1 halvår, 40% 2 halvår, 50% 3 halvår og 80% 4 halvår.
13	Tiltak avlastning		?	?	?	Ny brukar - kostnad usikker - difor ikkje budsjettert.
14	Avlastning barn/ungdom både i avlastningsbustad og i heim	600	800	1 000	1 200	Kjøp av spesialisert avlastningsteneste til barn / unge med vedtak. Ikkje lagt inn auka hjelpebehov jfr folkevekst.
15	Sjukepleieressurs	600	600	600	600	Sjukepleieressurs knytta mot utskrivingsklare pasientar som treng spesialisert behandling i heimen.
16	Vernepleie ressurs	600	600	600	600	Ressurskrevande brukarar - spesiell oppfølging, barn og unge.
	Sum framlegg til auke i årleg ramme	5 550	10 600	12 150	13 550	
nr.	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Dagtilbod ressurskrevjande teneste	400	400	400	400	Netto økning i forhold til refusjon for ress.kr.tenester
2	Kvardagsrehabilitering - Førebyggjande satsing		1 200	1 800	1 800	Meland har frå vår 2015 tatt del i nasjonal satsing innan kvardagsrehabilitering. Tiltaket krev auke i ressursar, som sjukepleiestilling, helsefagarbeidar, ergoterapi og fysioterapi. Klarer ikkje prioritere tiltaket før i 2018.
3	Natt-tenesta - auka kapasitet med eitt årsverk - heilårseffekt frå 2017		600	600	600	Samhandlingsreform og utskrivningstakt frå sjukehus set auka krav til sjukepleiar kompetanse innan natt-tenesta. Natt-tenesta handterer både institusjon og heimebuande pasientar. Høgaste prioritet frå tenesteområdet, prioritert med kr 600.000,- frå hausten 2016. Rest er heilårseffekt frå 2017.
	Sum prioriterte tiltak	400	2 200	2 800	2 800	

7.8 Tiltak og prioritering innan kultur

Det er innan kulturområdet trong for auka satsing på ei rad område.

- **Lag og organisasjonar.**

Det frivillige lag- og organisasjonslivet i Meland kommune er svært viktig for eit godt og aktivt liv i Meland. Svært mange av tilboda vi gjev til innbyggjarane er baserte på eigeninnsats. Laga har større utgifter enn det dei får i støtte gjennom tildelingane av kulturmidlar og det er avgjerande for framtidig drift at støtta vert auka. Spesielt gjeld dette dei som driv eigne hus, kulturminnevernet og innafor song og musikk.

- **Kulturskulen.**

Frå 2006 til 2015 har det vore ein nedgang i talet på elevar frå 317 til 214 grunna auke i lønsutgifter per lærarressurs, utan tilsvarande auke i rammene slik at ein ikkje har vore i stand til å oppretthalde tilbodet. Ventelistene aukar og vi kan ikkje gje tilbod til alle barn som ønskjer å gå på kulturskulen.

Det er spesielt stort trykk på grunnopplæringa og barnedans. Dei som viser stor framgang har i dag ikkje høve til å få utvida undervisningstid frå 20 til 30 minutt. For skuleåret 2015/16 kom det inn 161 nye søknader. Det er stor trong for auka ressursar til kulturskulen. Rossland skulekorps får i dag høgare dirigentressurs enn Sagstad skulekorps, dette bør jamnast ut ved at ei aukar ressursen til Sagstad med 15%.

- **Biblioteket.**

Meland har stillingsressursar godt under gjennomsnittet, og rundt halvparten av tilrådd nivå nasjonalt. Drifta er svært sårbar, med totalt 2,4 årsverk, og biblioteket kan ikkje levere meir til barnehage og skule utan fleire stillingar. Meirope bibliotek førar òg til meir arbeid når ein skal ta vare på lokalet.

- **Ungdomsarbeid.**

Sidan den gamle ungdomsklubben vart lagd ned har det ikkje vore noko kommunalt fritidstilbod for ungdom. Skal gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge vere eit satsingsområde for Meland kommune, må eit slikt tilbod komme på plass og det trengs midlar til drift, aktivitetar, eigendelar og utstyr. Ungdomsrådet etterlyser ein livs- og organisasjonsnøytral plass å vere. Ei satsing må inkludere stillingsressurs i form av ungdoms-koordinator, sidan det ikkje er nok personale til å følgje opp ungdom på same nivå som i nabokommunane.

- **Investeringar.**

Forprosjekt Gamle Holsnøy Meieri: Ein skal utgreie meieriet på Frekhaug til kulturføremål, og det skal etter framdriftsplanen settast i gong eit forprosjekt i 2017.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Kulturtenesta						
nr.	Framlegg til tiltak	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Auke i tilskot til lag og organisasjonar	200	200	200	200	I 2015 og -16 auka tilskottet til idrett og friluftsliv, det er no viktig at andre lag og organisasjonar vert støtta med meir midlar, særleg innafor musikk, kulturminnevern og lagsdrivne hus.
2	Dirigentressurs	90	90	90	90	Utjamne tilbodet mellom skulekorpsa i kommunen.
3	Auke i kulturskuletilbodet		250	650	650	Tilbodet er redusert med ca 100 plassar sidan 2006 som følgje av løpande reduserte rammer. Kostnaden er ca kr 5 000 per elevplass per år. Ved ei gradvis auke vil vi komme tilbake til 2006-nivå, men framleis ikkje ta høgde for folketsauken. Vi bør ha som eit mål å kunne tilby kulturskuleplass til 30% av barna i Meland kommune.
4	Nytt årsverk biblioteket		650	650	650	Nøkkeltal seier at det skal vere ein bibliotekar per 1500 innb, dvs 5 årsverk. I dag har vi 2,4 - halvparten av dei stillingane vi bør ha. Drifta er svært sårbar og ein kan ikkje levere meir til barnehage/skule utan fleire tilsette.
5	Drift av ungdomsklubb		200	200	200	Dersom ein skal starte opp ein ungdomsklubb må det vere tilgjengelege midlar til drift, utstyr og aktivitetar
6	Ungdomskoordinator		650	650	650	Ein ungdomskoordinator vil vere svært viktig for å styrke satsinga på barn og unge
Sum framlegg til auke i årleg ramme		290	2 040	2 440	2 440	
Førebels ingen nye tiltak prioritert frå Kultur						

7.9 Plan, utvikling og kommunalteknikk

7.9.1 Organisering

Tenestområdet er oppdelt i følgjande ansvarsområde:

- 600 Administrasjon, eigedomsforvaltning og utbygging
- 601 Plan, geodata og oppmåling, delvis finansiert med gebyrinntekter
- 602 Byggesak. Sjølvkostbasert og finansiert med gebyrinntekter.
- 603 Landbruk, natur og miljø
- 610 Drift og vedlikehald kommunale bygg
- 612 Drift og vedlikehald vegar, kaiar, kyrkjegard og plassar
- 613 Reinhold
- 614 Avlaupsreinsing. Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.
- 615 Vassforsyning. Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.
- 616 Slamtømming og feing.

Både slamtømming og feing er interkommunale tenester, der alle driftskostnader ligg i samarbeidstiltaket. Meland kommune står for innkrevjing av avgifter. Netto ramme er 0, då desse områda og er sjølvkostbaserte.

7.9.2 Utfordringar ved Plan, utbygging og kommunalteknikk

7.9.2.1 Utbygging og forvaltning av kommunen sine eigedomar, vegar, vatn- og avlaupsanlegg

Kommunen eig mange bygningar, store tekniske anlegg og mykje areal, til bruk for innbyggjarane. Trygg og stabil vassforsyning, klasserom fri for muggsopp, avlaupsanlegg som ikkje ureiner og vegar som er framkommelege sommar som vinter, er basis for at det i det heile kan bu folk i kommunen. Det gjeld for gamal og ung, for sjuke og friske, for næringsdrivande og privatpersonar. Det er eit fundament som verken er brukarstyrt eller behovsprøvd.

Dei siste tiåra har kommunen fått fleire vegar å drifte, fleire veglys, fleire bygg å vedlikehalde, fleire vatn- og avlaupsanlegg å drifte, meir kompliserte driftsovervåkingssystem, strengare krav til dokumentasjon og rapportering, høgare krav til brøyting og anna vintervedlikehald, og generelt fleire innbyggjarar med høge forventningar til kvaliteten på kommunale bygg, vegar og anlegg. Tal tilsette innan drift og vedlikehald har stått i ro. Kompetansekravet er høgt, noko som er utfordrande i høve til rekruttering.

Ei særskilt budsjettmessig utfordring er kommunen sitt behov for å leige lokale i andre bygg, m.a. i Meland Aktiv og på Nordhordland Folkehøgskule (basseng). Summane som er sett av er for små i høve til den auka bruken som følgjer med vekst i elevtalet.

I budsjettframlegget er det signalisert eit behov for å auke driftsbudsjettet på grunn av auke i faste kostnader til bygningar og vegar. Det er også signalisert eit behov for å auke vedlikehaldsbudsjettet, då det går eit skilje mellom vedlikehaldsoppgåver som kan finansierast over investeringsbudsjettet og dei som kan finansierast over driftsbudsjettet. Kommunen har ei stor og viktig oppgåve i verdiforvaltning slik at den felles bygnings- og anleggskapitalen vert teken vare på for innbyggjarane.

7.9.2.2 Planlegging, byggesaksbehandling, kart og oppmåling, landbruk og miljø

Meland som lokalsamfunn er avhengig av ein viss vekst både i folketal og næringsliv, for å oppretthalde - og helst vidareutvikle - eit godt tenestenivå. Meland har eit heldig utgangspunkt i så måte, tett på Bergen. Det tyder at kommunen må få dei nyutdanna til å flytte heim att når dei går ut i arbeidslivet, og få familiar til å komme til Meland når dei etablerer seg eller ser seg om etter noko nytt. Det tyder igjen at kommunen må kunne tilby bustadområde som folk finn attraktive, med variert bustadtilbod. Det må vere næringsområde og verksemdar som utvikler seg. Det må vere god nok barnehagekapasitet, og god nok skulekapasitet. Ingen ting av dette kjem av seg sjølv.

Om få år er det heilt nødvendig å auke kapasiteten innan kommunal planlegging og plansaksbehandling. Gode utbyggingsplanar, god byggesaksbehandling, nøyaktig planregister og korrekt matrikkelføring er grunnleggjande for at folk skal kunne bu i kommunen, og for kommunen sine skatteinntekter. Det krev høg kompetanse og god nok kapasitet.

Arealdelen til kommuneplanen legg til rette for storstilt nærings- og bustadutbygging. Det er nødvendig å bruke ressursar på større kommunale planer, t.d. Midtmarka (som er i gang), Langeland og Ryland/Vikebø, og sentrumsutvikling. Det er nødvendig å ta imot private utbyggjarar på ein god måte og sørgje for effektiv behandling av private reguleringsplanar, med sikte på gode bustad- og næringsområdet for dei som etterpå skal etablere seg og leve liva sine der. Det vil også vere nødvendig å bruke ressursar på samarbeid med Statens vegvesen om vegprosjekt som skal gjennomførast i regi av Nordhordlandspakken.

Eit godt plansystem og effektiv plansaksbehandling krev elles noko budsjettmidlar til konsulenthjelp, då kommunen ikkje har full kapasitet til å drive all planlegging i eigen regi.

7.9.2.3 Ureining og tilsyn

Kommunen har eit stort ansvar for å følgje opp ureinings saker og forsøpling, og føre tilsyn med ulike private bygg og anlegg. Sakene er tidkrevjande og det er nødvendig å bruke relativt store ressursar for at eventuelle miljøsyndarar skal bli pålagt å rydde opp etter seg, eller for at ulovlege tiltak blir fjerna. Dersom kommunen sjølv må rydde opp til slutt, kan kostnadene bli store. Administrasjonen er noko uroleg for at desse sakene ikkje får nok prioritet og kva for inntrykk som då blir skapt.

7.9.3 Innspel til økonomiplan 2017 – 2020

Frå avdelinga si side er det særleg problematisk om arealplanlegging ikkje får høgare prioritet. Det vil få negativ innverknad på utbygging av bustad- og næringsområde i heile kommunen og realisering av Nordhordlandspakken. Vidare vil manglande midlar til drift og vedlikehald av bygningar og anlegg på sikt føre til at den kommunalale eigedomsmassen forvitrar.

Økonomiplan 2017 - 2020: Framlegg til nye tiltak frå Plan, utvikling og kommunalteknikk						
nr.	Navn	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
1	Drift av kommunale bygningar	400	500	600	700	Etter kvart som bygningsmassen aukar, aukar dei faste kostnadene til driftsstyring, låssystem, forsikringar, straum, reinhald, renovasjon, kommunale avgifter osv.
2	Auka husleige i Meland Aktiv	350	350	350	350	Husleiga som kommunen betaler til Meland aktiv for leige av lokale til kulturskulen og skulane er ikkje indeksregulert og har ikkje utvikla seg i takt med den kommunale bruken
3	Drift av kommunale vegar	100	150	200	250	Etter kvart som byggefelta blir ferdigstilte må kommunen ta over dei kommunale vegane for drift og vedlikehald. Nye veglys som følgje av trafikksikringstiltak. Auka faste kostnader til veglys, brøyting, strøing.
4	Ny kommunal vaktmester	300	650	650	650	Til nye skulebygg og drift av bilparken. 50% i 2017 (rest på flyktningebudsjettet)
5	Vedlikehald kommunale bygg	400	600	600	600	Revisjonen er kritisk til å bruke investeringsbudsjettet for vedlikehald av kommunale bygningar, og vi må difor auke driftsutgiftene på dette feltet for å ha midlar til å bokføre meir av vedlikehaldet på driftsbudsjettet.
6	Vedlikehald kommunale vegar	400	600	800	800	Revisjonen er kritisk til å bruke investeringsbudsjettet for asfaltering av kommunale vegar, og vi må difor auke driftsutgiftene på dette feltet for å ha midlar til å bokføre meir av vedlikehaldet på driftsbudsjettet.
7	Konsulentkjøp kommunale planar	500	500	500	500	Det vil alltid vere trong for spisskompetanse på ulike delutgreiingar, og for planleggingstenester når kommunen sin eigen kapasitet ikkje strekk til. Dei næraste åra er det områdeplanane for Midtmarka, Vikebø/Ryland, Frekhaug sentrum og tilrettelegging for næringsutvikling som er mest kritisk når det gjeld kapasitet og spisskompetanse.
8	Ny saksbehandlarstilling på private planar	800	800	800	800	Etter at kommuneplanen sin arealdel vart godkjent, auker aktiviteten hjå private utbyggjarar. Det er for lite med ein stilling dersom kommunen skal møte utbyggjarane på ein god måte, sikre rask behandling og klargjere kvalitet og rammer i tråd med føringane i kommuneplanen.
9	Ny planleggjarstilling ved PUK		800	800	800	Plan- og bygningslova krev at kommunen har kapasitet til å stå for ein større del av arealplanlegginga, slik at utbyggjarar og andre kan konsentrere seg om detaljplanar for sine delfelt. Gjeld krav til kommunale områdeplanar og utgreiingar, m.a. næringsplanlegging, og er ein føresetnad for vekst.
10	Tiltak i kommunen sine vassdrag			500	500	Vassregion Hordaland og krav om kommunale tiltak i vassdraga. Innan 2021 skal det gjennomførast tiltak i Dalevatnet, Mjåtveitlva, bekkar til Herdlefjorden, Fosselva, Kvernhusbekken, Rylandselva. Andre, større tiltak skal vere gjennomført innan 2027, m.a. i Rosslandspollen, Flatøyosen, Eikelandsvatnet, Brakstadvatnet.
Sum framlegg til auke i årleg ramme		3 250	4 950	5 800	5 950	
<hr/>						
nr	Prioriterte tiltak:	2017	2018	2019	2020	
1	Drift av kommunale bygningar	400	500	600	700	Kr 400.000,- av framlegget frå fjorårets økonomiplan vart prioritert i 2016-budsjettet. Dette er auken i resten av perioden frå nytt nivå i 2016.
2	Auka husleige i Meland Aktiv	350	350	350	350	Husleiga som kommunen betaler til Meland aktiv for leige av lokale til kulturskulen og skulane er ikkje indeksregulert og har ikkje utvikla seg i takt med den kommunale bruken.
Sum prioriterte tiltak		750	850	950	1 050	

7.10 Kyrkja

Kommunen gjev tilskot til drift av kyrkja og kyrkjestaben. Dei siste åra har tilskotet til kyrkja årleg vore auka med den generell løns- og prisveksten utan omsyn til dei behov som kyrkja har i forhold til tenestenivå, unnateke når tilskotet vart auka i 2015 slik at ein fekk midlar til å dekke husleige etter flytting til Frekhaug senter.

Kyrkja vil vidare vektlegge at folketalsauken i kommunen også får konkrete følgjer for kyrkjestaben sitt arbeid og gjev auka press på alle ressursar. Ikkje minst er det merkbar på talet på dåp, konfirmasjonar og gravferder. Kyrkja har ikkje hatt auke i stillingar finansiert av det kommununale tilskotet sidan 2004, og det var ein liten 8% auke i organiststillinga. I dei seinare åra har kyrkja sjølv fått ansvaret for trusopplæringa (etter at skulen ikkje skulle ha det lengre) og målet er minimum eit møte med kyrkja pr år for alle døypte frå 0 – 18 år. Det er vi langt frå å nå, årleg tilskot frå bispedømet på ca kr 600.000 er langt frå tilstrekkeleg og det tek tid å bygge opp

gode tilbud. Kyrkja har delvis kompensert på spriket mellom behov og ressursar med å bruke egne (innsamla) midlar til å dekke stillingar som burde vore kosta av kommunalt tilskot.

Kyrkje vil spesielt vektlegge følgjande behov for auka driftstilskot i økonomiplanperioden:

- Kompensasjon for auka utgifter med organist og rekneskapsføring (kr 40.000,- per år i 2017-2020)
Slik det er no må kyrkja prioritere ned førebyggjande arbeid mellom barn og unge og utsette grupper for å få mildar til desse tiltaka.
- Diakon (kr 200.000,- per år i 2017-2020):
Kyrkja ønskjer å drive førebyggjande arbeid, og det er trong for ei diakonstilling som kan rette arbeidet spesielt mot utsette grupper, ikkje minst unge som ikkje blir nådd med tradisjonelt organisert arbeid, men også til dømes personar i sorg. Ein diakon har fagleg kompetanse til dette arbeidet. Tiltaket kan gjerne etablerast i samarbeid med kommunen.
- Fullfinansiering av organiststilling frå kommunal løyving (kr 100.000,- per år i 2017-2020):
Kyrkja har kosta auken frå 80 til 100% stilling ved innsamla midlar sidan 2012. Stillinga må aukast etter auke i folketal pga fleire gravferder, konfirmasjonar mm.
- Heimelsovergang og samanslåing av fellesråd (usikker på kor mykje dette vil kunne koste)
Etter kyrkjelova frå 1997, skulle heimlane til kyrkja og kyrkjegarden overførast til soknet som sjølvstendig organisasjon. Denne heimelsoverføringa har ikkje vorte gjort i Meland. Det er viktig at dette er i orden i 2020 når ein skal bygge ein ny kommune. Dei tre kommunane som vert slått saman har den følgja at kyrkja også får ein felles organisasjon i eitt fellesråd. Dei tre råda har nokså ulik organisering og kultur og det vil bli ein stor og utfordrande oppgåve å synkronisere og bygge opp ein ny organisasjon. Kommunen må difor setje av ein del av tilskotet frå staten til dette formålet.

Investeringsbehov:

Den einaste kyrkjebygningen i kommunen er bra vedlikehalde, med unntak av tilbygget som ikkje har hatt nokon vesentleg opprusting sidan 1971. Med det store trykket på aktivitet som er på dette bygget, og med svært dårlege arbeidsforhold, ikkje minst sanitærmessig, både for tilsette og frivillige, bør ein kunne prioritere midlar til oppussing. Kr 300.000,- er foreslått i investeringsbudsjettet i 2020.

8 Investeringar

8.1 Ordinære investeringar der renter og avdrag må dekkjast over drift

Alle tal i heile 1000 kr		Ekskl. MVA						
Proj.nr	Prosjekt	2016	2017	2018	2019	2020	Seinare	Sum 17-20
	IKT	4 600	2 600	1 300	1 300	1 300	-	6 500
100	IKT diverse direkte invest kommunen	650	550	550	550	550		2 200
101	IKT-prosjekt via IKT NH	400	450	450	450	450		1 800
103	Utbygging Breiband	3 100						-
256	Data utstyr skulane	300	300	300	300	300		1 200
107	Ny telefoniløysing	150						-
	Digitalisering av eigedomsarkivet		1 300					1 300
	Teknisk sektor	14 538	3 150	2 300	2 300	2 300	-	10 050
760	Kommunale vegar	700	1 000	1 000	1 000	1 000		4 000
761	Trafikksikring	300	300	300	300	300		1 200
762	Kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000		4 000
578	Kjøp av sentrumsareal	3 500						-
751	Veglys Beitingen	865						-
778	Gangbru Mjåveitvegen	1 800						-
785	Aggregat Meland Sjukeheim	2 512						-
786	Ladepunkt EL-bilar	311						-
787	Forskottering underg./trafikksikr. Holme	3 000						-
	Kostemaskin		500					500
757	Lesseapparat til strøsand	400						-
756	2 stk. saltspreiarar	150	150					150
	Grasklyppar til kyrkjegarden		200					200
	Ny driftstasjon							-
	Kyrkje	1 411	500	500	18 500	300	-	19 800
576	Restaurering av orgel	300						-
577	Brannvarslingsanlegg Kyrkja	311						-
579	Nytt varmeanlegg og kabelnett	300						-
	Utbetring av tilbygg til kyrkja					300		
570	Utviding av kyrkjegard	500	500	500	18 500			19 500
	Skular	51 100	45 500	200	200	200	20 000	46 100
257	Uteområde skular	300	200	200	200	200		800
253	Tilbygg Grasdal skule	20 000	16 200					16 200
254	Tilbygg Sagstad skule	30 000	27 100					27 100
259	Vestbygd skule - ombygging	300						-
	Rossland skule - ventilasjon						10 000	-
	Tilbygg Meland ungdomsskule						10 000	-
261	Uteareal Sagstad skule	500	1 500					1 500
	Utgreiing/planlegging ungdomsskule		500					500
	Barnehage	570	250	10 000	20 000	-	-	30 250
	Ombygging Marilhøna Barnehage	320						-
	Ny kommunal barnehage	250	250	10 000	20 000			30 250
	Institusjon/kommunale bustader	13 150	10 700	20 000	20 000	-	-	50 700
354	Balkong omsorgsbustader Meland rådhus	50	700					700
350	Utleigebustader for vanskelegstilte	10 000	10 000	10 000	10 000			30 000
351	Omsorgsbustader med heldøgns tilsyn	3 100		10 000	10 000			20 000
	Helsehus							-
	Kultur/næring	-	5 100	-	-	-	-	5 100
	Restaurering av meieribygget		5 100					5 100
	Idrettshall/symjehall							-
	Sum ordinære driftsmidlar:	85 369	67 800	34 300	62 300	4 100	20 000	168 500
	Andre kapitalutgifter							
910	Startlån - vidareutlån	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000		24 000
910	Avdrag på startlån - Husbanken	2 320	2 000	2 000	2 000	2 000		8 000
929	Eigenkapitalinskot KLP	700	700	700	700	700		2 800
	Sum andre kapitalutgifter:	9 020	8 700	8 700	8 700	8 700	-	34 800
	Sum driftsmidlar og andre kapitalutgifter	94 389	76 500	43 000	71 000	12 800	20 000	203 300
	Finansiering og kapitalinntekter							
	Lån Husbanken for vidareutlån	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000		24 000
	Mottokne avdrag startlån	2 320	1 600	1 600	1 600	1 600		6 400
	Bruk av fond startlån	-	400	400	400	400		1 600
	Mva-refusjon							-
	Bruk av disp.fond	3 000						-
	Bruk av kapitalfond	5 100	700	700	700	700		2 800
	Lån	77 969	67 800	34 300	62 300	4 100		168 500
	Sum finansiering ordinære driftsmidlar:	94 389	76 500	43 000	71 000	12 800		203 300

8.1.1 IKT

IKTNH-prosjekter

Meland kommune sin del av fellesinvesteringar i IKT Nordhordland. Anslag på løpande investeringar, ikkje definert kva prosjekt som skal gjennomførast i økonomiplanperioden.

IKT Meland

Løpande investeringar i IKT utstyr i kommunen. Fast årleg sum til diverse tiltak.

Digitale tavler og Klasesett bærbare PC-ar skulane

Investering i digitalt undervisningsmateriell på skulane

Digitalisering av egedomsarkivet

Krav om fullelektronisk saksbehandling betyr at det gamle egedomsarkivet, som kun eksisterte i papirutgåve fram til slutten av 1990-talet, må digitaliserast. Arbeidet er omfattande og må utførast av innleigd kompetanse. Digitaliseringa må koordinerast opp mot dagens elektroniske arkivløsning. Resultatet av arbeidet er at alle gamle og nye tiltak knytt til gårds- og bruksnr kan hentast opp elektronisk, og på sikt vere tilgjengeleg for den enkelte grunneigar i ei «mi side»- løsning.

8.1.2 Teknisk

Kommunale vegar

Kommunedelplanen for kommunale vegar, godkjent av kommunestyret 12.03.2008, tek for seg vedlikehald og opprusting av både kommunale vegar og kaier. For å få ei oppgradering over ein 15-års periode er det i planen tilrådd avsett kr 1,5 mill pr år. For perioden 2017-2020 er det føreslått sett av kr 1,0 mill pr år. Dette er mindre enn det som er tilrådd, men er noko meir enn det som har vore avsatt dei seinare åra.

Trafikksikring

Trafikksikringsplan for Meland kommune 2012-2016 er godkjent av kommunestyret i møte 12.09.2012. For økonomiplanperioden er det sett av kr 300 000,- årleg til trafikksikringstiltak. Dette er mindre enn ønskjeleg i høve til trafikksikringsplanen, men tilpassa totalrammene for dei kommunale investeringane. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling.

Kommunale bygg

Vedlikehaldsplan for kommunale bygningar godkjent av kommunestyret 14.10.2015 legg premissane for det planlagde vedlikehaldet. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling.

Kjøp av sentrumsareal

I områdeplanen for Frekhaug sentrum er det sett av areal til offentlege formål, mellom anna ny kyrkjetomt. Det er lagt inn midlar til erverv av areal i 2016, som utgangspunkt for forhandlingar.

Veglys Beitingen

Revidert trafikksikringsplan er godkjent av kommunestyret i møte 12.09.2012. Veglys til Beitingen ligg inn som eit av tiltaka på kommunale veger. Tiltaket overskrid den årlege posten på trafikksikringstiltak, og er difor satt

opp som eige prosjekt. Prosjektet vert gjennomført i samband med bygging av vassleidning Fløksand-Beitingen.

Forskottering undergang/trafikksikring Holme

Kommunen ønskjer å få fortgang i trafikksikringstiltak på Holme. Løysinga må vere regulert og godkjent av Statens vegvesen før gjennomføring. Tiltaket inngår i Nordhordlandspakken.

Kostemaskin

Budsjettert kr 0,5 mill i 2017. Kommunen bruker i dag innleid maskin, men behovet er så stort at det bør kjøpast inn ein eigen maskin. Maskina skal nyttast til reingjering av kommunale vegar. Støv og sand frå trafikkerte område er både miljømessig og helsemessig til ulempe.

Lesseapparat til strøsand

For lessing av strøsand og snørydding i tronge bustadfelt. Ferdig i 2016.

2 stk. saltspreiarar

Saltspreiarar til vintervedlikehald. Budsjettert med ein i 2016 og ein i 2017.

Grasklyppar til kyrkjegarden

Utskifting av eksisterande grasklyppar grunna alder og høge reparasjonskostnader. Budsjettert 2017.

Ny driftsstasjon

Det er nødvendig med ny driftsstasjon dersom meieribygget skal restaurerast. Lokalisering av ny driftsstasjon er ikkje avklart, og det fins ulike alternativ med omsyn til nybygg eller bruk av eksisterande bygg i kommunen. Dette må utgreiast nærare før ein har eit konkret kostnadsoverslag. Beløp er difor ikkje lagt inn i budsjettet.

8.1.3 Kyrkja

Restaurering av orgel

Orgelet er skadd av tørke og må restaurerast. Ferdig i 2016.

Utbetring av tilbygg til kyrkja

Tilbygget frå 1971 treng oppgradering, spesielt kjøkken, vaskerom og toalett.

Utviding av kyrkjegard

Det er eit krav om at kommunen skal ha ledige gravplassar til 3 % av innbyggjarane til ein kvar tid. Prognosar viser at ein i rundt år 2017 ikkje lenger vil tilfredsstillе dette kravet. Det er ønskjeleg at det vert bygd 600 nye gravplassar innan 2020. Detaljregulering av nytt areal som er avsatt i kommuneplanen startar opp i 2016. Totalkostnad på kr 19,5 mill er ein førebels budsjettsum.

8.1.4 Skular og barnehage

Uteområde skuler

Investeringar i uteområde for elevar og parkeringsplassar på skulane. Kva tiltak som skal gjennomførast det einskilde år vert spesifisert det årlege budsjettet.

Tilbygg Grasdal skule

Vedteke forprosjekt inneberer ei utbygging på ca 1050 m². I tillegg kjem areal til ventilasjonsrom og ombygging i eksisterande skulebygg. Det skal byggast ut fleire nye klasse- og grupperom, spesialrom samt meir areal for personale. I tillegg vil parkeringsplass for skulen bli utvida med nytt areal. Tilbygget skal stå klart til skulestart hausten 2017. I mellomtida vil det bli nytta modulbygg for å sikre nok areal.

Tilbygg Sagstad skule

Vedteke forprosjekt inneberer ei utbygging på ca 1700 m². I tillegg kjem loftsareal til lager og ventilasjonsrom og ombygging i eksisterande skulebygg. Det skal bli bygd ut fleire nye klasse- og grupperom, nytt musikkrom, allrom og areal for personale. Tilbygget er noko seinka grunna lang anbodsprosess med klagebehandling. Tilbygget vil stå klart til utgangen av 2017. I mellomtida vil det bli nytta modulbygg for å sikre nok areal.

Rosslund skule ventilasjon

Etablering av ventilasjonsanlegg på den eldste delen av skulen. Er kun naturleg ventilasjon i dag. Ikkje prioritert i økonomiplanperioden.

Tilbygg Meland ungdomsskule

Det vil etter kvart vere behov for å auke kapasiteten på skulen med ein ekstra parallell. Ikkje prioritert i økonomiplanperioden, men kan verte framskunda dersom elevtalsauken vert større enn rekna med.

Uteareal Sagstad skule

Kjøp og opparbeiding av uteareal for Sagstad skule. Skulen har i dag for lite uteopphaldsareal for elevane. Dette arealet vil bli enda mindre når skulen vert bygd ut samtidig som elevtalet aukar ytterlegare. Det bør settast i gang arbeid med å tileigne skulen meir areal som kan opparbeidast til skuleplass. Foreløpig er det lagt inn ei svært grov kostnadskalkyle som må oppdaterast når ein får kartlagt kor stort areal som bør anskaffast.

Utgreiing/planlegging ungdomsskule

Vurdering av noverande skulekapasitet og framtidig lokalisering for å møte folkeveksten. Avsatt prosjekteringsmidlar på kr 0,5 mill i 2017.

Ny kommunal barnehage

Prognoser viser at det etterkvart vil bli for lite kapasitet på barnehageplassar i kommunen. Prognosane er usikre, men ein reknar med at det er nødvendig å få på plass ein ny kommunal barnehage frå hausten 2019. Ei moglegheitsstudie er no i sluttfasen og studien tyder på at opphaveleg kostnadsestimatet er for lite. Estimatet vil bli oppdatert når det har blitt ei nærare avklaring på lokalisering og storleik på barnehagen..

8.1.5 Helse, sosial og omsorg

Balkong omsorgsbustader Meland rådhus

Leigetakarar har i dag ikkje eige uteopphaldsareal, noko som er svært ynskjeleg å få til. Det er gjennomført eit forprosjekt og vi ønskjer å foreta bygging av balkongen i 2017.

Utleigebustader for vanskelegstilte

Ny temaplan for Helse, sosial og omsorg 2015-2018 samt eigen Bustadmelding er under arbeid. Temaplan er strategisk dokument som skal følgjast opp med eigne Handlings- og tiltaksplanar for dei einskilde tenesteområder.

I høve busetting av flyktningar har Kommunestyret sak 49/2015 fatta vedtak om mottak av 23 flyktningar per år i perioden 2015-2017. Det er soleis trong for enda fleire kommunale utleigebustader. Det er ønskjeleg at kommunen eig desse bustadane framfor å leige dei. Det er no lagt inn kjøp av 5 bustader per år i planperioden. Storleik på hus samt lokalisering/bumiljø vert å vurdere. Det er eige investeringstilskot via Husbanken på inntil 40 % til det enkelte prosjekt.

Omsorgsbustader med heldøgns helse- og sosialteneste

Ny Temaplan for Helse, sosial og omsorg 2016-2019 samt eigen Bustadmelding er under arbeid. I 2016 er det vurdert behov for å kjøpe ein ny einebustad grunna behov for rehabilitering av eldre kommunal bustad som per tid vert nytta med forsterka tenesteyting.

Ferdigstilling av temaplan kan medføre endringar i prioriteringar, men per tid er det lagt føringar for at kommunen i 2018 bør bygge nye omsorgsbustader sentralt i Meland - 12 stk. bueiningar med fellesareal. Bygningsmasse kan både vurderast å vere samla i 1 bygg eller delast i 2 separate bygg (til dømes 2 x 6 einingar). Målgruppa er personar som treng tenester på ulike tider av døgnet. Omfang av tenester vil kunne variere gjennom døgnet og over tid. Dette kan inkludere personar med langvarig somatisk sjukdom, ulik type funksjonsnedsetting, rusvanskar og/eller psykiske lidingar. I tillegg er det lagt inn midlar til kjøp av eit par frittliggjande omsorgsbustader. Det er eige investeringstilskot via Husbanken der Husbanken dekker inntil 45 % av kostnadene til oppføring.

8.1.6 Kultur/næring

Restaurering av meieribygget

Restaurering og ombygging av Holsnøy meieri til kultur- og næringsverksemd. Bygget fungerer i dag som lager og verkstad for den kommunale driftsavdelinga, og desse funksjonane må flyttast til nye lokale.

8.1.7 Andre bygg

Idrettshall/Symjehall

Det er eit stort behov for ny idrettshall i kommunen. Både Sagstad skule og Meland ungdomsskule manglar gymsal. Dei lokala som i dag vert leigd (Meland Aktiv, Nordhordland folkehøgskule) byrjar å få lite kapasitet. Ved bygging av ein ny idrettshall er det ønskjeleg å bygge eit anlegg som kan nyttast i fleire samanhengar og også kunne fungere som eit regionalt anlegg. Her vil det også kunne vere ønskjeleg å etablere eit nytt symjebasseng. I dag er det berre Rosslund skule som har symjebasseng. Bassenget er av eldre dato, og vil ha ei avgrensa levetid. Tiltaket er førebels ikkje utgreidd ettersom det ikkje er funne rom for det i økonomiplanperioden, og det er såleis ikkje lagt inn budsjett-tal i økonomiplanperioden.

Helsehus

Det er behov for samlokalisering og større lokale til fastlege, helsestasjon, fysioterapi og psykiske helsetenester på Frekhaug. Grunna usikkerheit knytt til framtidig bruk av Meland rådhus i ein eventuell ny kommunestruktur, er det ikkje lagt inn noko midlar til helsehus i denne økonomiplanperioden.

Ikkje prioriterte tiltak

Kommunale kaier

Kommunedelplanen for kommunale vegar, godkjent av kommunestyret 12.03.2008, tek for seg vedlikehald og opprusting av både kommunale vegar og kaier. For å få ei oppgradering over ein 15-års periode er det i planen tilrådd avsett kr 0,5 mill pr år. Dette er ikkje teke med i budsjettframlegget.

8.2 Kommenterarar til investering i sjølvkostprosjekt – Vassverk og Avlaup

Framlegg til investeringar er basert på vedteken tiltaksplan for Vassforsyning, avlaup og vassmiljø. Investeringane er planlagt som ein heilskap for å oppfylle målsetjingane i denne planen, og endringer i investeringsnivå krev at tiltaksplanen må revurderderast.

Alle tal i heile 1000 kr		Ekskl. MVA						
Investeringar i Vassverk og avlaup (sjølvkostfin.)	2016	2017	2018	2019	2020	Seinare	Sum 17-20	
Vatn	28 866	45 600	46 025	11 600	10 000	12 300	103 225	
Vassleiding Ådlandsvågen - Landsvik	12 186						-	
Nytt vassbehandlingsanlegg Hestdal	2 775	35 000	24 725				59 725	
Vassleiding Fløksand-Beitingen	11 875						-	
Vassleiding Tveit-Holme			3 600				3 600	
Vassleiding Landsvik-Rosslund	500	10 600	11 100				21 700	
Vassleiding Vollo-Brakstad						12 300	-	
Nytt høgdebasseng Rosslund				5 000			5 000	
Vassleiding Litlebergen-Frekhaug			6 600	6 600			13 200	
Vassleiding Litlebergen-Flatøy-Knarvik							-	
Omlegging leidningsnett Moldekleiv	480						-	
Gravemaskin (delsum)	300						-	
VA-kryssing E39	750						-	
Avlaup	12 650	7 000	15 500	8 000	10 000	8 100	30 500	
662 Avlaupsleiding Holmeknappen-Tveit	800	6 000	5 000				11 000	
664 Sanering Fløksand	3 000						-	
Sanering Brakstad						8 100	-	
666 Oppgradering Varnappen reinseanlegg	1 000						-	
Overføring Leirdalen-Eikeland			4 500				4 500	
663 Separering Grønlandsområdet	6 500						-	
Sanering Rosslundspollen		1 000	6 000	8 000			15 000	
671 Spylevogn	300						-	
670 Gravemaskin (delsum)	300						-	
654 VA-kryssing E39	750						-	
Sum VA-investeringar:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	20 400	133 725	
Lån:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	20 400	133 725	
Sum finansiering:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	20 400	133 725	

8.2.1 Vatn

Vassleiding Ådlandsvågen – Landsvik

For å unngå nye tiltak og investeringar for Husebø vassverk vil ein tilrå å kople Husebø til Meland vassverk ved bygging av ein leidning frå Ådlandsvågen ned til Riplevika og vidare i sjøleiding over til Landsvik, der leidningen vert kopla til eksisterande vassleiding. Då Mattilsynet har stilt krav om oppgradering av Husebø vassverk, vil ein tilrå at sambandet mellom Meland vassverk og Husebø vassverk vert bygd snarast. Husebø vassverk kan avviklast når Husebø forsyningsområde er knytt til Meland vassverk.

Nytt vassbehandlingsanlegg Hestdal

For å sikre Meland kommune nok vatn er det nødvendig å byggje eit nytt hovudvassverk. Det er no gjennomført eit forprosjekt for nytt vassbehandlingsanlegg på Hestdal som har vist at opphøveleg planlagt reinseprosess ikkje er mogleg. Det har også vist seg at ny inntaksleidning må vere lengre og det fører til større dimensjon. Dette fører også til behov for ein større råvasspumpetasjon enn først antatt. Desse endringane har ført til behov for ei større kostnadsramme for prosjektet. Det opphøvelege kostnadsoverslaget vart gjort som ein del av revisjon av tiltaksplan for vass, avlaup og vassmiljø 2015-2019, og dermed med langt mindre kunnskap om prosjektet enn det som vert utarbeidd gjennom forprosjektet som no har vore gjennomført.

For å unngå at det samla gebyrnivået innan VA-sektoren auker på grunn av større kostnader med vassbehandlingsanlegget vil ein tilrå å utsette to prosjekt: Vassleidning Vollo-Brakstad og Sanering Brakstad til seinare. Dette er i motsetning til vassbehandlingsanlegget ikkje prosjekt som hastar like mykje å gjennomføre for å sikre innbyggjarane i Meland kommune ei trygg og tilstrekkeleg vassforsyning.

Vassleidning Fløksand-Beitingen

For å sikre vassforsyninga til Rossland vil ein tilrå bygging av ny leidning frå Fløksand til Beitingen. Denne leidningen vil gje ei ringleidning som gjev ei tryggare forsyning til Rossland.

Vassleidning Tveit-Holme

I samband med legging av ny avlaupsleidning frå Tveit til Holmeknappen vert det tilrådd å oppgradere eksisterande leidning frå Tveit til Holme i felles grøft med avlaupsleidning.

Vassleidning Landsvik-Rosland

For å sikre vassforsyninga til Husebø og Rossland, og klarlegge for nytt høgdebasseng på Rossland, vert det tilrådd ein ny leidning frå Landsvik til Rossland. Dette vil gje eit ringsamband som gjer det mogeleg å forsyne Husebø også frå Rossland ved eventuell driftsstans for den nye sjøleidningen Riplevika-Landsvik. Vidare vil også Rossland få betre sikring fordi det vil vere mogeleg å forsyne Rossland gjennom ny sjøleidning Riplevika-Landsvik.

Vassleidning Vollo-Brakstad

I samband med bygging av ny avlaupsleidning frå Vollo til Brakstad vil ein tilrå ei oppgradering av eksisterande leidning frå Vollo til Brakstad i felles/delvis felles grøft med avlaupsleidning. Prosjektet er flytta til seinare.

Høgdebasseng Rossland

For å gje betre sikring av forsyninga i den nordvestlege delen av kommunen vil ein tilrå å byggje eit høgdebasseng på Rossland. Denne delen av kommunen har ikkje nokon form for utjamning/magasinerings. Eit høgdebasseng vil gje god sikring også mot evt. leidningsbrot på overføringsleidningen frå Meland vassverk. I tillegg vil eit høgdebasseng her betre trykktilhøva i nettet. Etter legging av sjøleidningen frå Riplevika til Landsvik kan ein få ujamne trykktilhøve som kan utjamnast i eit høgdebasseng.

Vassleidning Litlebergen – Frekhaug

For å sikre forsyninga til Frekhaug og legge til rette for vidare utbygging både på Frekhaug og Flatøy vil ein tilrå bygging av ein ny vassleidning frå Litlebergen til Frekhaug. Denne leidningen bør sjåast i samheng med Nordhordlandspakken og planlagt utviding av FV 245.

Vassleidning Litlebergen- Flatøy-Knarvik

Det har lenge vore eit ønskje om å betre beredskapen i vassforsyninga gjennom eit interkommunalt samarbeid. I tillegg er det behov for meir kapasitet på vatn for framtidig utbygging i Midtmarka. Ein vil kome tilbake med kalkyle så snart tiltaket er nærare utgreid gjennom ny rammeplan for vassforsyning for Flatøy.

Gravemaskin

Den gamle gravemaskina er snart utslitt og har store årlege reparasjonskostnader. Kostnaden til ny maskin er delt på vatn og avlaup.

VA-kryssingar Flatøy

Vegvesenet er i full gang med å utvide vegen på Flatøy for å etablere midtdelarar. På sikt vert det også lagt opp til ein 4-feltsveg. I samband med dette er det viktig å sikre at nødvendig infrastruktur for vatn- og avlaup vert etablert, også under vegen. Tiltaket er delt mellom vatn- og avlaup.

8.2.2 Avlaup

Avlaupsleidning Holmeknappen-Tveit

I 2011-2012 vart det bygd felles vassforsynings- og avlaupsleidningar mellom Vollo og Tveit vegkryss, langs Brakstadvassdraget. I tillegg er det etablert leidningsanlegg langs ei strekning forbi barnehagen på Holme. Desse tiltaka er ein del av eit større prosjekt med å avlaupssanere Brakstadvassdraget. Førebels er ingen tilknytt avlaupsanlegget. For å gjere ferdig saneringstiltaket må det byggjast reinseanlegg og utslepp ved Holmeknappen, og avskjerande leidningsanlegg opp til fv.564 – og vidare opp til vegkrysset på Tveit, der det vert tilkopla eksisterande avlaupsleidning. Dette tiltaket var og med på investeringsplanen i hovudplanen 2010-2014, men vart ikkje utført.

Sanering Fløksand

I samband med vassleidning Fløksand-Vikebø er det bygd leidningsanlegg for avlaup langs delar av Fløksandvegen. I dette tiltaket inngår bygging av reinseanlegg (slamavskiljar) og utsleppsleidning. I tillegg vert avlaupsanlegget utvida langs Vestbygdvegen, for å utløyse bustadfeltet på austsida av fylkesvegen.

Sanering Brakstad

På nordvestsida av Brakstadvatnet er det om lag 30 bustader og noko næring (samla ca 120 pe), der avlaupsvatn drenerer til vassdraget. Avlaupsvatnet vert samla i ei ny pumpestasjon langs vegen, og overført mot Fløksand i vest. Leidningsanlegget må førast fram til utbygd anlegg på Fløksand. Saneringstiltaket er ein del av eit større prosjekt med å avlaupssanere Brakstadvassdraget, og var med i handlingsplanen 2010-2014 (med ei anna løysing). Prosjektet er flytta til seinare.

Oppgradering Varnappen reinseanlegg

Varnappen RA er i dag ikkje tilrettelagt for å dokumentere mengde eller kvalitet på reinsa avlaupsvatn (alternativt reinseffekt). Dette er eit krav i avlaupsregelverket (frå 1.1.2007) for utslepp i tettstader > 1000 pe (som Frekhaug). Innhald av suspendert stoff i avlaupsvatnet skal målast kvar månad, slik at ein kan dokumentere om utsleppet stettar det nasjonale minstekravet til innhald/reinseffekt for denne type anlegg og resipient. Det må etablerast punkt for å hente ut representative vassprøvar (mengdeproporsjonal prøvetaking), og det må installerast mengdemålar.

Overføring Leirdalen-Eikeland

Ein ønskjer å avlaste pumpestasjonen i Vikebø, og den lange utsleppsleidningen gjennom Rosslandspollen. Det er satt av eit stort område til bustadføre mål sør for Leirdalen, området drenerer til Leirdalen der kommunen allereie har pumpestasjon (for bustader og verksemd på Ryland) som overfører avlaupsvatn mot Vikebø. Tiltaket går ut på å etablere overføringsanlegg mellom eksisterande pumpestasjon og eksisterande avlaupsnett på Eikeland (i sør-vest), og "snu" pumperetninga. Avlaupsanlegget på Eikeland blir bygd ferdig med reinseanlegg (slamavskiljar) og utslepp i 2014. Avlaup frå ca. 130 pe vert då overført til Eikeland, og avlasta frå reinseanlegget på Vikebø. I tillegg kjem avlaup frå framtidige utbyggingsområde.

Separering Grønlandsområdet

Det er behov for å redusere vassmengda som går i overlaup rundt reinseanlegget på Varnappen. Vassmengde og –kvalitet er sterkt påverka av nedbør. Hovudårsaka er at det kjem inn mykje framandvatn i nettet frå bustadfeltet på Grønland. Overvatn frå tak og vegsluk er i dag kopla direkte inn på det kommunale avlaupssystemet, og i periodar med langvarig eller kraftig nedbør blir mengdetilførselen høgare enn kapasiteten til reinseanlegget. Overvatn bør separerast frå sanitært avlaupsvatn i området, det bør byggjast eige overvass-system som leier "reint" overvatn til næraste bekk/terreng

Sanering Rosslandspollen

Rosslandspollen er ei innelukka og sårbar resipient med dårleg vassutskifting. Oppsamla avlaup ved Ryland-Vikebø vert ført ut av pollen gjennom ei lang pumpeleidning, til utslepp i Herdlefjorden. Men det er mange bustader i Rossland-, Skurtveit- og Io-området som har direkte/indirekte avlaupsutslepp til pollen. Sjølv om det i seinare tid er sett krav til reinsing i minireinseanlegg frå spreidd busetnad i nedslagsfeltet, er det eit langsiktig mål å få sanert Rosslandspollen for alle utslepp. Oppsamla avlaupsvatn bør leiast ut i det opne fjordsystemet, Herdlefjorden.

Det er relativt store avstandar og komplisert terreng i nedslagsområdet, og det bør utarbeidast ei samla plan for korleis ein kan sanere eksisterande utslepp til Rosslandspollen og overføre avlaupsvatnet til Herdlefjorden.

Spylevogn

Den gamle vogna er for svak. For spyling av kummar og leidningar.

Gravemaskin

Den gamle gravemaskinen er snart utslitt og har store årlege reparasjonskostnader. Kostnaden til ny maskin er delt på vatn, avlaup.

VA-kryssingar Flatøy

Vegvesenet er i full gang med å utvide vegen på Flatøy for å etablere midtdelarar. På sikt vert det også lagt opp til ein 4-feltsveg. I samband med dette er det viktig å sikre at nødvendig infrastruktur for vatn- og avlaup vert etablert, også under vegen. Tiltaket er delt mellom vatn- og avlaup.

8.3 Oppsummering investeringar

Alle tal i heile 1000 kr		Ekskl. MVA					
Prosj.nr	Prosjekt	2016	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20
	IKT	4 600	2 600	1 300	1 300	1 300	6 500
	Teknisk sektor	14 538	3 150	2 300	2 300	2 300	10 050
	Kyrkje	1 411	500	500	18 500	300	19 800
	Skular	51 100	45 500	200	200	200	46 100
	Barnehage	570	250	10 000	20 000	-	30 250
	Institusjon/kommunale bustader	13 150	10 700	20 000	20 000	-	50 700
	Kultur/næring	-	5 100	-	-	-	5 100
	Sum ordinære driftsmidler:	85 369	67 800	34 300	62 300	4 100	168 500
	Sum andre kapitalutgifter:	9 020	8 700	8 700	8 700	8 700	34 800
	Sum investeringar ordinære driftsmidler:	94 389	76 500	43 000	71 000	12 800	203 300
	Finansiering og kapitalinntekter						
	Lån Husbanken for vidareutlån	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000
	Mottekne avdrag startlån	2 320	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400
	Bruk av fond startlån	-	400	400	400	400	1 600
	Bruk av kapitalfond og disp.fond	8 100	700	700	700	700	2 800
	Lån	77 969	67 800	34 300	62 300	4 100	168 500
	Sum finansiering ordinære driftsmidler:	94 389	76 500	43 000	71 000	12 800	203 300
	Vatn	28 866	45 600	46 025	11 600	10 000	103 225
	Avlaup	12 650	7 000	15 500	8 000	10 000	30 500
	Sum VA-investeringar:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	133 725
	Lån:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	133 725
	Sum finansiering VA:	41 516	52 600	61 525	19 600	20 000	133 725
	Sum alle investeringar:	135 905	129 100	104 525	90 600	32 800	337 025
	Sum nye lån:	125 485	126 400	101 825	87 900	30 100	326 225

Merk at alle beløp er ekskl. mva. I budsjettet skal det for dei fleste investeringar i ordinære driftsmiddel påplussast mva, men refusjon mva vert og plussa på som finansiering, og bruk av lån og kapitalfond vert såleis ikkje endra. Sum låneoptak i økonomiplanperioden er budsjettert med kr 326 mill.